

Heder utifrån pojkars perspektiv

En kvalitativ studie om unga pojkars uppfattningar om heder och hederskulturer

Av Hiba Amjed Sabri

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Magisteruppsats (SOAM20)
VT 17

Abstract

Author: Hiba Amjed Sabri

Title: Honor from boys' perspective - A qualitative study of young boys' perceptions of honor and honor cultures (*Translated title*)

Supervisor: Thomas Brante, Gabriella Scaramuzzino

The aim of this study was to research and present the perceptions and views of young boys concerning honor and honor cultures. Furthermore, the aim was to examine whether young boys living in honor cultures experience differences between boys and girls, in matters concerning expectations, power and responsibility distribution in the family. Additionally, the aim was to examine whether these boys experience an obligation to preserve and protect the family honor. The method used in this study was a qualitative method consisting of semi-structured focus-group interviews. 13 boys were interviewed for this study, and divided into four focus-group interviews in total. The research I was able to conduct shows that there is no unified definition of honor although all boys described respecting yourself and your family as a main component in defining the term. Some of the boys emphasized that there are numerous components forming honor, such as religious and socioeconomic background, sexual orientation and political views. One finding also sheds light on categorization and classification of people in different groups; the categories mentioned by the boys in this study were based on nationality. Furthermore, the study shows that boys and girls in honor cultures are perceived to have different areas of responsibility. Power distribution differed between the sexes; the men were responsible for the family's economic survival whereas the women were responsible for the home and family. Additionally, the boys experienced that expectations varied for boys and girl concerning manners and behavior. Lastly, the study shows that these boys in fact feel a sense of responsibility towards preserving and protecting the family honor.

Keywords: Honor, honor culture, boys, focus groups, stigma, expectations, roles, front and backstage, identity,

Förord:

Jag vill rikta ett stort tack till alla deltagande pojkar som valde att avsätta tid för att delta i min studie; utan er hade det inte varit möjligt att genomföra denna undersökning. Jag vill även tacka mina handledare; Thomas Brante och Gabriella Scaramuzzino, för stödet och alla kloka råd. Slutligen vill jag min familj, för allt stöd och uppmuntring jag har fått under uppsatsens gång, Ni är ovärderliga!

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
1.1	Problemformulering.....	6
1.2	Syfte och frågeställningar	7
1.3	Uppsatsens uppbyggnad:.....	8
2	Kunskapsläget	9
2.1	Internationell forskning.....	9
2.2	Nationell forskning.....	10
2.3	Studiens kunskapsbidrag:.....	12
3	Metod	12
3.1	Fokusgrupper	12
3.2	Urval och tillvägagångssätt.....	13
3.3	Bearbetning av materialet.....	14
3.3.1	Intervjuguide:.....	14
3.3.2	Inspelning och transkribering:	15
3.3.3	Färgkodning:.....	15
3.3.4	Att välja huvudteman:	15
3.3.5	Att välja ut citat:	16
3.4	Studiens tillförlitlighet.....	16
3.5	Förtjänster och brister.....	17
3.6	Etiska överväganden.....	19
4	Teori	21
4.1	Det dramaturgiska perspektivet.....	21
4.2	Identitet och stigma.....	23
5	Analys	26
5.1	En fråga om rätt och fel	26
5.2	Uppfattningar om manligt och kvinnligt.....	29
5.2.1	Förväntningar.....	29
5.2.2	Ansvar.....	33
5.3	Att upprätthålla familjens heder.....	34
5.3.1	”Vi och dem”	35
5.3.2	”Det finns regler för hur man ska leva”	41
6	Sammanfattande diskussion	45
	Referenser:	

Bilaga:

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Denna uppsats handlar om unga pojkars uppfattningar av frågor gällande heder och hederskulturer. Hedersrelaterade frågor har kommit högt upp på den politiska dagordningen sedan hedersmorden på Sara, Pela och Fadime, under tidigt 2000-tal. Trots att begreppet heder både har en positiv och en negativ innebörd (Mosquera, 2013:271) så är det ofta de negativa sidorna som lyfts fram i debatten. Begrepp som hedersrelaterat våld och hederskulturer är relativt nya begrepp som började uppmärksammas internationellt under 1990-talet i samband med FN:s arbete med våld mot kvinnor och våld i hederns namn.

Begreppet heder är väldigt komplext och är ofta kopplat till sin motpol; skam. Heder har haft olika betydelser genom tiden som har varit baserade på kontextuella, historiska och sociala faktorer, som påverkar synen på exempelvis kön (SOU, 2010:84). Utmärkande drag för hederskulturer är att män är överordnade kvinnor vilket innebär att hederskulturer således präglas av patriarkala strukturer (Schlytter, 2010). Detta leder till att kvinnor inte har lika mycket inflytande eller makt i samhället. Därför utsätts också kvinnor och flickor för hedersrelaterat förtryck i större utsträckning än män. I de mer traditionella samhällssystemen där föräktenskapliga relationer är kritiserade, finns det strikta regler och föreställningar om respektabilitet. Sexualiteten betraktas vidare som en angelägenhet för hela familjen (Ghadimi, 2007:21).

Det finns forskning (se t.ex. Reddy, 2008, Schlytter, 2008, Schlytter et al, 2009) om kvinnors utsatthet i hederskulturer och även om arbetsmetoder att jobba utifrån gällande ärenden av hedersrelaterad karaktär. Forskning fokuserar oftast på flickors utsatthet och upplevelser av hedersvåld och förtryck. Följaktligen är kvinnor och unga flickor de som uppmärksammas mest i media (Reddy, 2008:308). Med detta i åtanke, är det viktigt att fundera på varför det inte finns lika mycket forskning om män och pojkar som lever i hederskulturer.

Många kartläggningar (se t ex. Länsstyrelsen, 2004:14, SOU, 2010:84) har genomförts i Sverige för att undersöka hur omfattande hedersrelaterad problematik är, eftersom fenomenet har fått en alltmer framträdande roll i samhället. Det finns många exempel på män som far illa i hedersrelaterade kontexter, exempelvis; homosexuella män, unga pojkar och män som motsätter sig föräldrarnas krav på arrangerade äktenskap, och pojkar som har en liberal och jämställd inställning till könsroller och

de kvinnliga släktingarnas sexuella beteende (Darvishpour, 2010). I samhällen där heder är genomsyrande, råder en rangordning i familjen där de äldsta männen är överordnade och har sin plats högst upp, sedan finner vi söner (äldre och yngre) och slutligen hittar vi mödrar och systrar längst ner. Hedern anses vara en manlig egenskap varför ansvaret att förvara och försvara familjens heder utåt ligger hos mannen (Wikan, 2004). Det finns en stark koppling mellan mannens anseende och status i samhället, och kvinnornas beteende eftersom de är familjens ansikte utåt. Föreställningar om mannens rykte, värdighet och sociala status är nära sammankopplade med kvinnans rykte, sociala beteende och oskuld (Reddy, 2008:307). En kvinnas beteende kan "ta" ifrån de manliga släktingarna sin heder om detta beteende anses vara opassande. För att bevara familjens heder ska kvinnorna följaktligen hållas "på plats" av männen i familjen.

Det finns många förväntningar på pojkar som lever i hederskulturer i form av påtryckningar och begränsningar. I de fall där pojkar har en skyldighet att kontrollera sina systrar i skola och på fritiden tycks pojkarnas egen frihet vara begränsad. Schlytter et al (2009) menar att pojkar ofta blir utsatta för hjärntvättning och tvång för att bland annat begå kriminella handlingar i form av fysiskt våld för att bestraffa sina systrar. Pojkarna har då ett begränsat utrymme att göra motstånd mot föräldrarnas vilja. Föräldrarna kan således missbruka sin makt över söner och få dem att bestraffa kvinnliga släktingar i fall de bryter mot de befintliga normerna och värderingarna (ibid). Utifrån ovanstående resonemang blir det tydligt att det finns en maktskillnad mellan pojkar och flickor inom familjer som lever i hederskulturer eftersom mannen anses vara ägaren av familjens heder och den som ska skydda familjen. Det tycks även finnas många förväntningar på respektive kön rörande hur de ska handla. Trots befintlig kunskap om komplexiteten i denna fråga, fokuserar de flesta studier enbart på den ena parten; kvinnorna. Det är därför angeläget att få mer kunskap om hur män och unga pojkar uppfattar hedersrelaterade frågor. Det är således även viktigt för socialt arbete att forska kring denna komplexitet eftersom socialarbetare möter frågor som rör detta i det vardagliga arbetet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att förstå hur unga pojkar kan uppfatta heder och hederskulturer samt hur de kan hantera sina roller i en hedersrelaterad kontext. För att besvara detta syfte har följande tre frågeställningar formulerats:

1. Hur kan pojkar uppfatta heder och hederskulturer?
2. Vad kan pojkar uppfatta att samhället har för olika förväntningar på pojkar och flickor?

3. Vilket ansvar kan pojkar uppfatta att de har i att upprätthålla familjens heder?

1.3 Uppsatsens uppbyggnad

Uppsatsen innefattar sex kapitel som behandlar det aktuella ämnet. Kapitel två handlar om tidigare forskning inom området och det aktuella kunskapsläget. Kapitel tre behandlar metodvalet och för- och nackdelar med denna kvalitativa studie samt forskningsetiska överväganden. I det fjärde kapitlet presenteras och diskuteras teorivalet. Kapitel fem är uppsatsens analys av det empiriska materialet där resultatet av studien presenteras. Uppsatsens sjätte kapitel består av en avslutande diskussion och behovet av framtida fördjupande forskningsstudier inom området.

2 Kunskapsläget

I detta kapitel beskrivs tidigare forskning inom området. Såväl internationell som nationell forskning belyses.

Många sökningar har gjorts för att hitta relevanta artiklar och forskningsstudier. Sökningar gjordes i Lunds Universitets databaser (EBSCOhost) för att hitta vetenskapliga studier och artiklar som håller hög nivå. Olika sökord såsom *honour*, *honour culture*, *roles and perception*, *boys in honour culture* och *stigma* användes för att eftersöka relevanta studier inom området. Sökande efter relevanta studier har visat att forskningsområdet för begrepp såsom heder är stort. Ämnet är efterforskat, men som tidigare nämns, ligger huvudfokus i flertalet studier på kvinnor och flickor och hur de uppfattar eller berörs av heder.

Studierna som presenteras nedan har, utifrån studiens syfte om pojkars uppfattningar om heder och hederskulturer, fokus på att undersöka pojkars roller, eller relationen mellan pojkars och flickors beteenden och ansvar etcetera. För att ge en klarare bild av hur pojkar kan uppfatta olika hedersrelaterade frågor, beskrivs nedan bland annat skillnaden mellan maskulin och feminin heder, hederns innebörd i olika kulturer samt könsspecifika koder för uppförande och beteende. Studierna visar även vad samhället kan ha för förväntningar på pojkar och flickor som lever i en hederskultur, vilket är en viktig del av studiens syfte.

2.1 Internationell forskning

En studie (se t ex. Mosquera, 2013) fokuserar på hederns innebörd i kulturer och visar att heder innebär varierande saker i olika länder. Mosquera (2013) kommer fram till att heder handlar om personliga egenskaper, exempelvis ärlighet och integritet, men kan betyda andra saker inom olika grupper. Till exempel skiljer sig heders betydelse inom familjerelationer från betydelsen inom det militära väsendet. I en annan undersökning (Helkama et al, 2013) belyses andra faktorer såsom rikedom, framgång och prestige. Undersökningen visar även att heder är positivt associerad med familjetraditioner och värderingar i länder som Italien och Ryssland. En tredje studie (Osterman & Brown, 2013) fokuserar på våldet och uppmärksammar självskadebeteende som en konsekvens av att ha vanhedrat familjen. Studien visar att vissa kulturer som genomsyras av heder, kan öka risken för självskadebeteende, även om detta beteende inte alltid är frivilligt (ibid).

Andra forskare (t.ex. Somech & Elizur, 2009, Guerra et al, 2013, Cihangir, 2013) fokuserar på könsroller inom hederskulturer, och i synnerhet på kvinnans roll. Somech och Elizur (2009) skriver

att heder kan delas in i fyra olika faktorer där den första beskriver maskulin eller manlig heder som gäller förväntningar som säger att en man ska vara stark, tuff och dominerande som inte ska visa rädsla framför andra. Den andra faktorn är den så kallade feminina hedern som syftar på kvinnornas oskuld och lydande. Familjehedern är den tredje faktor som nämns och den belyser vikten av att skydda familjens heder, status och värde i andras ögon. Familjehedern härstammar från firande och fortsatt tillämpning av familjens traditioner samt från motstånd mot förnedring av familjen och kulturen. Traditionerna upprätthålls genom att integreras i olika ritualer för att bevara familjen som en enhet (Kay, 2012). Den sista faktorn benämns som den kollektiva hedern och handlar om upprätthållandet och skyddandet av gruppens rykte och status (ibid:606). Guerra et al. (2013) studie visar att manlig respektive kvinnlig heder är distinkta aspekter av heder.

Cihangir (2013) undersökte sociala och psykologiska implikationer av könsspecifika koder för heder. Studien analyserade kvinnors och mäns perspektiv på sexualitet och heder. Resultatet visade att de kvinnor i studien som hade turkisk-tysk eller marockansk-tysk härkomst värderade de manliga släktingarnas sexuella ”renhet” som en väldigt viktig aspekt av deras heder. Männerna av samma härkomst som kvinnorna i föregående fråga ansåg att de kvinnliga släktingarnas sexuella ”renhet” var viktigare för deras heder än deras egen sexualitet (ibid). Dessutom visade resultaten att männen ansåg att deras heder var beroende av föräldrar, släktingar och nära vänner, i större utsträckning än kvinnorna.

2.2 Nationell forskning

Rent generellt utsätts flickor och kvinnor för hedersrelaterat våld och förtryck i större utsträckning än pojkar och män, men detta innebär inte att män och pojkar inte är utsatta. Ett exempel på pojkars utsatthet är att de kan tvingas kontrollera sina systrar eller kvinnliga släktingar, mot sin vilja. Pojkarna förväntas många gånger upprätthålla familjens heder utåt, genom att bevaka familjemedlemmarnas beteenden eller rykten. Om pojken i fråga inte gör detta kan han utsättas för olika former av påtryckningar. I vissa fall kan pojken hamna i ett utanförskap och själv falla offer (Schlytter, 2004). Befintliga studier belyser, som tidigare nämns, ofta flickors situationer, och deras uppfattningar om heder men liknande studier om pojkars uppfattningar finns inte i lika stor utsträckning. Det finns alltså inte tillräckligt med kunskap om pojkars uppfattningar och det är denna kunskapslucka jag ämnar fylla med min studie.

I Sverige har kartläggningar genomförts (t ex. Länsstyrelsen 2004:14, SOU 2010:84) sedan mordet på Fadime Sahindal, för att undersöka hur omfattande den hedersrelaterade problematiken är. SOU

(2010:84) har fokuserat på skolans roll i debatten om hedersrelaterade ärenden och beskrivs som den viktigaste arenan eftersom den når ut till alla barn och ungdomar. Ett av resultaten visar att hedersproblematik inte kan reduceras till enbart en jämställdhetsfråga där flickor ska emanciperas från förtryck eftersom ett sådant synsätt innebär att en bortser från faktum att alla familjemedlemmar är involverade. Här bortses även ifrån att pojkar är föremål för våld och förtryck, och kan utsättas för samma begränsningar som flickor (ibid).

Länsstyrelserna i Sverige visar att det finns 1500-2000 kända fall av hedersrelaterade ärenden hos olika myndigheter och organisationer, men mörkertalet är betydligt högre eftersom information till myndighet kan innebära omedelbar livsfara för ungdomen (Länsstyrelsen, 2004:14). I en studie av Ghadimi (2007) undersöks högstadielärares föreställningar om oskuldsnormer och resultatet visade att det finns en tydlig skillnad i föreställningarna mellan svenska ungdomar och ungdomar med utländskt ursprung. Det finns även ett tydligt samband mellan socioekonomisk bakgrund och typen av föreställningar (ibid). Ett annat viktigt resultat av studien visar att pojkar med utländsk bakgrund värderar en flickas oskuld mycket högre än en pojkes oskuld, vilket i sin tur även påverkar och begränsar pojkarnas egna sexuella handlingsutrymme. I en avhandling av Högdin (2007) medverkade 1193 ungdomar med olika bakgrunder. 62 % av alla utlandsfödda flickorna som medverkade och 22 % av de utlandsfödda pojkarna var förbjudna från att ha relationer av sina föräldrar.

Tanken om heder har alltså funnits i såväl svensk kontext som i andra länder och betydelsen av begreppen kopplas till samhällets lagar och normer. Att följa samhällets regler och normer innebär således ett hederligt beteende, medan ett avvikande av dessa normer leder till skam (SOU, 2010:84). I dagens samhälle beskriver Schlytter (2010) heder som ett relationsbegrepp i den bemärkelsen att den inte enbart förutsätter att flickor lever på ett visst sätt, utan även reglerar villkoren för pojkars och mäns beteende. Hedern är bestämmande för familjens status i samhället och att upprättandet av detta, genom exempelvis kontroll av kvinnans sexualitet, gör att hedern blir en allmän angelägenhet som berör hela omgivningen (Schlytter, 2012, Mosquera, 2013). Hedern blir så eftersom den sammankopplas med flickors sexuella beteende vilket resulterar i att mannen måste agera för att bevara sin heder om en flickas sexuella beteende vanäras denna heder (Schlytter, 2010). Mosquera (2013:276) menar att det även finns en rädsla för social exkludering i dessa familjer och att denna rädsla kan vara en bidragande faktor till att hedern upprätthålls genom våld i vissa fall. Denna rädsla innebär att hedersbegreppet blir ett relationsbegrepp som ställer krav på flickors beteende och

reglerar villkoren för hur pojkar och män ska agera för att upprätthålla familjens heder och därmed status i samhället.

2.3 Studiens kunskapsbidrag

Efter en sammanfattad genomgång av tidigare studier är det tydligt att heder och hederskulturer är ett högaktuellt ämne inom forskning i socialt arbete. Som tidigare nämns är det främst studier om flickor och deras uppfattningar som har gjorts, men det finns även ett fåtal studier om pojkars uppfattningar, som nämns ovan. Studierna som presenteras ovan visar att pojkars uppfattningar om heder kan skilja sig mycket ifrån flickors uppfattningar. Forskningen visar vidare att hedersbegreppet och pojkars roller inom detta är mångfacetterat och komplext då pojkar kan vara förövare och offer samtidigt. Den tillgängliga forskningen visar dock att det finns en kunskapslucka gällande pojkars utsatthet inom detta område. Denna uppsats ska således syfta till att bidra med kunskap om vad pojkar kan ha för uppfattningar om heder och hederskulturer. Ett annat bidrag med denna studie är att den baseras på fokusgruppintervjuer vilket inte är den mest använda metoden vid andra studier av detta slag.

3 Metod

I detta kapitel presenteras och motiveras valet av forskningsmetod. Vidare presenteras urvalet i studien med en medföljande materialbeskrivning och tillvägagångssätt, sedan diskuteras metodens förtjänster och brister. Validitet och reliabilitet diskuteras och slutligen belyses etiska överväganden som gjorts under forskningsprocessen.

3.1 Fokusgrupper

Fokusgrupper är en form av gruppintervjuer som används för att insamla data genom gruppinteraktion kring ett förutbestämt ämne (Wibeck, 2000:23). Forskningsmetoden syftar till att ge beskrivande data genom individers uttalanden eller beteenden (Olsson & Sörensen 2007). Instrumentet som används vid fokusgrupper är *ordet* (Backman, 2008). Enligt Bryman (2011) är fokusgruppen en intervjuemetod där flera personer samlas, och under en begränsad tid, samtalar eller diskuterar kring ett ämne samtidigt. Frågorna som ställs under intervjun behandlar ett specifikt och avgränsat område. Det som är utmärkande för fokusgrupper är att det finns en hög grad av interaktion mellan deltagarna. Gruppdynamiken kan skapa nya reflektioner och tankar bland intervjupersonerna.

Den befintliga studien är en kvalitativ studie som baseras på fyra olika fokusgrupper. Varje fokusgrupp har bestått av cirka fyra till fem pojkar i åldrarna 14 till 16 år. Totalt medverkade 13 pojkar.

Samtliga intervjuer har genomförts på respektive fokusgrupps skola för att underlätta medverkan för intervjupersonerna. Alla intervjuer skedde under skoltid i ett grupprum eller ett klassrum, eftersom jag i samband med lärarna ansåg att det skulle bli svårt att motivera pojkarna till att medverka efter skoltid. Lärarna försåg oss med grupprum där intervjuerna ägde rum, intervjuerna varade ungefär i en timme.

Avsikten med fokusgrupper var att göra ämnet mindre laddat och meningen var att det inte skulle bli lika utpekande som att intervjua pojkarna en och en. Vidare var tanken att föra en diskussion och på så sätt få fram pojkarnas tankar om ämnet.

3.2 Urval och tillvägagångssätt

Urval inom kvalitativ forskning benämns ofta som målstyrda urval (purposive sampling) där urvalet har en direkt koppling till de tidigare formulerade forskningsfrågorna i undersökningen (Bryman, 2011:350). På grund av ämnets bredd, valde jag att lägga undersökningens fokus på unga pojkars uppfattningar om heder och hederskulturer.

Studiens ursprungliga idé var att intervjua pojkar i åldrarna 15 år och uppåt. Jag började med att kontakta olika gymnasieskolor för att fråga om deltagande. Åtta gymnasieskolor i en storstad kontaktades och tillfrågades. De skolor som tillfrågades skiljde inte sig från andra gymnasieskolor, valet berodde på tidsbrist och på geografisk närhet. Samtliga gymnasieskolor som tillfrågades tackade nej till att delta på grund av hög press och tidsbrist och avstod därmed från att medverka. Till följd av detta bestämdes att utöka åldersspannet till grundskoleåldern och började därmed kontakta grundskolor. Tre av de fyra fokusgrupperna genomfördes med hjälp av elever från en enskild skola. Den fjärde gruppen bildades efter kontakt med bekanta som kontaktade sina vänner för medverkan. Två av grupperna rekommenderades av lärare i respektive pojkes skola. Lärarna som rekommenderade eleverna menade att studien behöver elever som är bekväma med och vana vid att prata. Den andra delen av pojkarna har jag själv tagit kontakt med i klassrum, och med hjälp av lärare, frågat om medverkan. Det finns en möjlighet att resultaten hade kunnat se annorlunda ut om jag hade valt pojkarna själva, men jag menar att de resultaten hade sett annorlunda ut på grund av att de utgår ifrån en annan grupp och är oberoende av vem som har valt deltagarna.

Det är av vikt att som forskare reflektera kring sammansättningen av grupperna eftersom den kan ha viss påverkan på resultatet. I samtliga grupper kände pojkarna varandra och även gick i samma klass. Vissa av pojkarna brukade även umgås på sin fritid och de kände till varandras bakgrund. En möjlig konsekvens av sammansättningen av grupperna hade kunnat vara *group-think* eftersom pojkarna känner varandra sedan tidigare vilket hade kunnat påverka resultaten i den bemärkelsen att pojkarna möjligen kände ett gruppsyck och avstod från att säga det de egentligen tänkte på.

Urvalet av intervjupersoner har inte medvetet begränsat urvalet till, exempelvis, en specifik nationalitet. Urvalet har vidare inte utgått ifrån att deltagarna har erfarenhet av eller om de har en allmän uppfattning om heder och hederskulturer då syftet med studien är att förstå hur unga pojkar kan uppfatta heder och hederskulturer. Majoritet av deltagarna har egna erfarenheter men vissa hade en allmän uppfattning gällande ämnet. Detta har varit ett resultat av urvalsprocessen och alltså inget som efterfrågades specifikt i samband med förfrågan om deltagande i studien.

För att förstå utifrån vilken kontext pojkarna har format och skapat sina uppfattningar bad jag deltagarna att beskriva sin bakgrund. Avsikten var att se huruvida materialet påverkades eller inte beroende på pojkarnas kulturella bakgrunder. Majoriteten av pojkarna som medverkade i studien hade en utländsk bakgrund. Pojkarna hade sitt ursprung i länder som Irak, Libanon, Sverige, Kina och Polen. Jag har funderat kring huruvida nationalitet eller kulturell bakgrund har påverkat resultaten på något sätt. Jag upplever att resultaten visar relativt överensstämmande och liknande uppfattningar bland pojkarnas utsagor. Detta behöver dock inte bero på deras kulturella bakgrund, utan på exempelvis deras nuvarande livssituation och vad de utsätts för i vardagen.

3.3 Bearbetning av materialet

Denna del av uppsatsen beskriver tillvägagångssättet och bearbetningen av det insamlade materialet. Nedan följer en steg-för-steg beskrivning om hur detta har gått till. Delen är uppdelad i fem steg som beskriver processen, med bland annat transkribering, färgkodning etcetera, från början till slut.

3.3.1 Intervjuguide

Under fokusgruppintervjuerna användes en intervjuguide (se bilaga 1). Intervjuguiden konstruerades utifrån studiens syfte och innehöll både generella och specifika frågor. Intervjuguiden användes för att avgränsa ett stort område och för att undersöka specifika frågor, och har därmed styrt intervjuerna i en viss riktning. Det har dock funnits utrymme för deltagarnas egna reflektioner under

fokusgruppintervjuerna. Ämnen som togs upp i intervjuguiden var till exempel ansvar, maktfördelning och förväntningar.

3.3.2 Inspelning och transkribering

För att underlätta bearbetningen och kodningen av materialet, spelades alla intervjuer in efter samtycke från samtliga deltagare. Efter varje intervju lyssnade jag på inspelningen av intervjun. Efter att ha lyssnat på respektive intervju en gång, var det dags för transkribering. Transkribering översätter det talade språket till en skriftlig form (Limbach, 2006). Det talade språket skiljer sig från den skriftliga genom småord, oavslutade meningar och andra aspekter som ger det spontanitet (ibid). Jag har således skriftligt dokumenterat det talade språket genom att lyssna på inspelningen av en intervju. I transkriberingen har allt prat skrivits ut ordagrant. I återgivningen, har till exempel hummande exkluderats, för läsbarhetens skull. Jag har även exkluderat material som inte handlade om ämnet, exempelvis skratt och skämt etc. Vid viss exkludering skrivs följande tecken [...] för att visa på att citatet har blivit redigerat.

Efter varje intervju gjordes ett facit med uppgifter om antal deltagare och namn på deltagarna, vidare markerades varje talare med första bokstaven i sitt namn, detta för att veta vem som säger vad. Om det har förekommit skratt eller prat och saker som inte är av vikt för ämnet, har detta markerats genom parentestecken.

3.3.3 Färgkodning

För att underlätta bearbetningen av det insamlade materialet användes färgkodning som ett verktyg för att dela upp materialet i olika teman och för att se vilka teman som var vanligast förekommande. Detta innebär att olika färger användes för att urskilja olika ämnen som uppmärksammades i materialet. När ett ämne återkom i intervjuerna så användes olika färger för att markera ämnet. Efter att allt material bearbetats flera gånger med hjälp av färgkodning, upptäcktes återkommande teman i samtliga fokusgrupper. På detta sätt urskildes *tre* teman vilka utgör basen för studiens analys, dessa är; pojkarnas definitionen av heder, deras uppfattningar om manligt och kvinnligt samt deras uppfattningar om sina olika roller i olika sammanhang.

3.3.4 Att välja huvudteman

Med de teoretiska perspektiven i åtanke, kunde tre huvudteman väljas ut, genom att koppla ihop teoretiska begrepp, till exempel roller, identitet och agerande i främre och bakre region, tillsammans med det empiriska materialet. De begrepp som kopplades ihop med de olika teman redovisas för

utförligt längre ner i uppsatsen, i delen som handlar om teori. För att analysera det empiriska materialet, och de tre huvudteman som utgör studiens fokus, har litteraturen använts parallellt under kodningsprocessen. Med litteratur menas här både den tidigare forskningen och de teoretiska perspektiven. Den tidigare forskningen användes i ett senare skede för att återkoppla empirin med praktiken, vilket exemplifieras i analysen längre ner. Hela det empiriska materialet analyserades utifrån de valda teorierna, sedan valdes de mest framträdande och återkommande teman ut.

3.3.5 Att välja ut citat

Det sista steget i bearbetningen av materialet var att välja ut citat ur det empiriska materialet för att belysa de valda teman i analysen.

Under varje tema i uppsatsen finns underrubriker. Alla huvudteman och underrubriker belyses genom ett antal citat ur det empiriska materialet. Citaten som används under varje tema har valts utifrån att de representerar viktig del inom respektive tema. De har valts på grund av att de representerar det mest återkommande ämnet inom varje valt tema. Citaten belyser vidare syftet med uppsatsen på ett tydligt sätt. Alla fyra fokusgruppintervjuer citeras i uppsatsens analysdel.

3.4 Studiens tillförlitlighet

Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet är tre viktiga och vanliga kriterier för vetenskaplig forskning vid mätningen av tillförlitligheten i en undersökning (Bryman, 2011:351). Men, för kvalitativ forskning finns det alternativa kriterier som forskare menar ska styra bedömningen av kvalitativa studier. Dessa är: *tillförlitlighet* (trustworthiness) och *äkthet* (authenticity) (Bryman, 2011:353). Varför det kan vara viktigt att använda sig av dessa alternativa kriterier är att det, enligt vissa forskare, kan finnas mer än en beskrivning av samma verklighet.

Kriteriet tillförlitlighet består av fyra delkriterier; *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet*, samt *en möjlighet att styrka och bekräfta*. Trovärdighet är ett av de viktigaste delkriterierna och handlar om huruvida undersökningen har genomförts i enighet med ovanstående riktlinjer. Vidare handlar trovärdighet även om att de deltagande i undersökningen får ta del av tolkningen som forskaren har gjort för att bekräfta att han/hon har uppfattat dem rätt (ibid:355), detta kallas för respondentvalidering.

För att försäkra responsvalideringen i studien, har jag under intervjuerna upprepat min tolkning för intervjupersonerna för att få bekräftelse eller förtydliganden. Vidare var det av vikt att ha

beskrivningar av till exempel deltagarna (ålder, nationalitet etc.) i studien för att ge läsaren möjlighet att bedöma huruvida resultaten av studien går att överföra till en annan miljö. Även gruppensammansättning redogjordes för, för att ytterligare styrka detta och säkerställa att samma undersökning kan genomföras i en liknande grupp på en annan skola.

Studiens pålitlighet har jag försökt att styrka genom att redogöra för alla faser av forskningsprocessen, från början med insamlingen av materialet och hur det har bearbetats, till slutet med vilka teorier som har valt och varför, samt bilaga 1 och analysen av studien. Studiens äkthet ska syfta till att ge en rättvis bild av de åsikter som framkommer hos deltagarna. Detta har styrkts genom att alla deltagare i studien hade samma förutsättningar inför respektive fokusgrupp intervju. Vidare ställdes samma frågor till alla deltagare. Ytterligare en aspekt som stärker äktheten i studien är att alla deltagare har kommit till tal och blivit citerade i analysen längre ner i texten, vilket säkerställer att alla åsikter är presenterade.

Reliabilitet anger i vilken utsträckning en annan forskare kan upprepa undersökningen och få samma resultat. En försvårande aspekt för mätningen av reliabilitet inom kvalitativa studier är det faktum att det finns en unik kontakt mellan forskare och undersökningssperson. Undersökningen sker i en viss kontext, med vissa individer och inom ett visst område, vilket leder till att kvalitativa undersökningar blir svåra att upprepa och resultaten blir svåra att generalisera (Bryman, 2011:369). Jag anser att mätningen av reliabilitet i en kvalitativ studie kan försvåras just på grund av den unika kontakten mellan forskare och intervjupersoner. Min undersökning har skett i en specifik miljö med specifika individer, vilket kan försvåra upprepningen av undersökningen. Det är vidare svårt att säkerställa huruvida en annan forskare kommer fram till samma resultat som mig eftersom jag utgår ifrån pojkarnas subjektiva uppfattningar om heder och hederskulturer.

3.5 Förtjänster och brister

Kvalitativ forskning har kritiserats för att undersökningarna har betraktas vara subjektiva i det avseende att de bygger på ett nära förhållande mellan forskare och undersökningssperson (Bryman, 2011:368). I en kvalitativ undersökning är forskaren ett av de viktigaste redskapen som används.

En fördel med att använda sig av fokusgruppintervju är att metoden sägs vara mer etiskt tilltalande än exempelvis strukturerade intervjuer eftersom diskussioner i gruppen i större utsträckning utgår ifrån deltagarnas egna villkor (Wibeck, 2000:115). Jag anser att detta är en för- och nackdel för min studie; fördelen är att intervjupersonerna kan välja att avstå från en fråga om den anses vara för

privat. Nackdelen är att studiens resultat kan påverkas om intervjupersonerna avstår från att svara på frågorna. Detta är dock inte något som uppmärksammades under fokusgrupperna vilket enligt min bedömning förstärker tilltron till valet av metod. En annan fördel med att använda sig av fokusgrupper är att deltagarnas tankar sätts igång, vilket förhoppningsvis leder till att de söker information om ämnet på egen hand för att bilda sin egen uppfattning om det berörda ämnet (Wibeck, 2000:126). Exempelvis frågade flera av pojkarna om litteraturtips som behandlar ämnet hedersvåld och förtryck i slutet av fokusintervjuerna vilket kan vara ett resultat av att deras tankegångar har satts igång i samband med intervjuerna. Även det faktum att pojkarna sitter i grupp och diskuterar ett svårt och relativt känsligt ämne är en fördel eftersom de kan lyssna på varandras erfarenheter och lära sig något nytt alternativt se på olika situationer från ett annat perspektiv. Fokusgrupper har varit ett bra tillvägagångssätt eftersom de diskussioner som uppkom, inte hade uppkommit på samma sätt i individuella intervjuer.

För att en grupp ska fungera bra behövs en blandning av personer eftersom personlighetsdrag kan påverka gruppen och avgöra beteendet (Wibeck, 2000:27). Gruppens interaktion underlättas om deltagarna har något gemensamt, till exempel kön eller ålder etc. Med detta i åtanke tillfrågades pojkar i samma ålder, för att stärka gruppens interaktion. För att undvika begränsningar såsom *group-think*, informerades pojkarna om att det alla svar är godkända, det finns inget rätt eller fel. Vidare förklarades att fokus skulle ligga på deras kunskap och deras erfarenheter, inte på mina.

Wibeck (2000:116) skriver att det ofta är välkomnat av gruppmedlemmar att diskutera svåra upplevelser och erfarenheter men trots detta kan stress uppstå och ansvaret att minska stressen vilar på samtalsledaren som måste vara väldigt uppmärksam på detta. Detta är inte något som inträffade under fokusgrupperna, men pauser erbjöds under mötena för att säkerställa detta. Bryman (2011:137) skriver att det är oacceptabelt att göra intrång i undersökningspersoners privatliv för forskningens skull. För att undvika detta informerades samtliga deltagare om att de kunde avstå från att svara på en viss fråga om de ansåg den vara för personlig och privat. Detta var dock inget problem då ingen av deltagarna i fokusgrupperna avstod från att svara på frågorna som ställdes.

En förväntad försvårande aspekt handlade om min ålder, eftersom jag är ganska ung kände jag att det fanns en risk att intervjupersonerna inte litar på mig fullt ut eller tar min roll på allvar. Vidare upplevdes en tvekan över att studera hedersfrågor eftersom deltagarna kan tänka att deras värderingar eller kultur ifrågasätts. För att undvika detta informerat pojkarna om mitt intresse för ämnet och min ståndpunkt. Jag har exempelvis under fokusgrupperna uppmärksammat att en av

pojkar ibland beskrev en sak men sedan ändrade sig. Exemplet handlade om maktfördelningen i familjen där pojken ansåg att pappan hade mest makt, efter några sekunder ändrade han dock sig och menade istället att det självklart var båda föräldrarna som bestämde tillsammans. Detta är något jag enbart upplevde ett fåtal gånger under fokusgrupperna. Det är svårt att säkerställa vad pojkens ändrade uppfattning bottnar i. Jag kan inte heller säga om det berodde på att jag är en kvinna, och huruvida pojkarnas utsagor hade sett annorlunda ut om forskaren hade varit en man. Jag upplever inte att pojkarna har påverkats av mig som person eftersom jag lät dem diskutera fritt och uppgav inte mina personliga åsikter utan betonade hela tiden att fokus ligger på deras uppfattningar.

3.6 Etiska överväganden

Etik är en inneboende faktor i socialt arbete som inte kan förbises då socialt arbete genomsyras av etik med nyckelbegrepp som *människovärde* och *mänskliga rättigheter* (Blennberger, 2006). Det finns enligt Bryman (2011:131) fyra grundläggande etiska principer som rör integritet, frivillighet, konfidentialitet och anonymitet för de personen som är direkt inblandade. De principer som gäller för bland annat svensk forskning är; *informationskravet*, *nyttjandekravet*, *konfidentialitetskravet* samt *samtyckeskravet*.

Med ovanstående krav i åtanke var jag noga med att meddela och informera deltagarna om studiens syfte samt vad materialet och informationen jag fick fram skulle användas till. Det var även av stor vikt att meddela studiens deltagare om att informationen enbart används i forskningsändamål. Frivillighet att delta och dra sig ur studien är något som berördes i början av varje intervju.

Bryman (2011:131, Wibeck, 2000:115f) skriver att deltagare i en undersökning ska behandlas med respekt och att de ska i största möjliga utsträckning vara anonyma. Deltagare i en undersökning ska behandlas med respekt, de ska i största möjliga utsträckning vara anonyma (Bryman, 2011:131, Wibeck, 2000:115f). För att arbeta för detta har jag betonat vikten av konfidentialitet vilket innebär att all information som samlas in och som kan underlätta identifiering av deltagarna skyddas väl. Till följd av detta skrivs inte namnen på intervjupersonerna i transkriberingen eller i uppsatsen. Vidare läggs fokus på riskerna som deltagandet kan innebära, till exempel att de andra deltagarna får reda på saker om en själv. Extra betoning har lagts på att en deltagare inte får läcka ut information om de andra gruppmedlemmarna (Wibeck, 2000). Jag har uppmärksammat deltagarna på detta i samband med fokusgruppintervjuerna och betonat vikten av anonymitet.

Alla deltagare i en studie ska samtycka till att delta i en undersökning och kan välja att avsluta sitt deltagande när de vill. De uppgifter som samlas in om enskilda personer under studiens gång får enbart användas för forskningsändamålet. Detta är något som deltagarna i denna studie informerades om.

I studien har några personer under 15 års ålder ingått vilket är ovanligt. Det är av stor vikt att detta reflekteras över och motiveras. Det finns olika bestämmelser gällande ålder beroende på vem det är som genomför undersökningen. För forskare avses specifika bestämmelser, reglerade i *etikprövningslagen*, där en 15 årsregel rörande forskning gäller. För studentarbeten finns det dock andra gällande bestämmelser i *Personuppgiftslagen*. Reglerna för studenter är inte lika hårda för studenter som för forskare. Det finns dock anvisningar som visar på att en tumregel är att undvika att intervjua personer under 15 år eftersom de inte anses kunna lämna samtycke till behandling av personuppgifter (Datainspektionen, 2014). Om det rör sig om småbarn måste forskaren ha vårdnadshavares samtycke. Om ämnet berör känsliga uppgifter såsom kriminalitet och sexualitet ska forskaren vara väldigt försiktig och tänka på hur dessa uppgifter ska hanteras i arbetet. Det finns dock vissa undantag som tillåter att personer under 15 år deltar i studier. I min studie har jag exempelvis inte berört känsliga ämnen eller uppgifter gällande exempelvis kriminalitet eller deltagarnas privata sexualitet. Vidare har jag inte ställt privata frågor under intervjuerna, samtidigt har deltagarna haft möjlighet att avstå från att svara på frågor som de anser vara för personliga.

4 Teori

Nedan presenteras de teoretiska utgångspunkterna för uppsatsen. Då syftet med uppsatsen är att förstå hur pojkar kan uppfatta heder och hederskulturer samt hur de kan hantera sina roller i en hedersrelaterad kontext, har teorier med fokus på interaktion, roller och identitet, använts. De valda utgångspunkterna är Erving Goffmans *dramaturgiska perspektiv* och även *identitet och stigma*. Det insamlade materialet, utifrån pojkarnas berättelser om interaktionen med andra, har analyserats utifrån huvud-begreppen; roller, bakre och främre region, fasad, intrycksstyrning, identitet samt stigma.

Tanken om självpresentationer är viktig för Goffman (2007) som menar att människor ständigt presenterar sig för andra i sociala interaktioner. Likt skådespelaren kan människan styra och kontrollera presentationen av sig själv för att göra ett önskat intryck på publiken. Goffman (2007) menar vidare att människor spelar olika roller när de befinner sig i varandras närhet. Genom att agera på ett visst sätt framför publiken kan individen således uppnå det intryck han eller hon vill uppnå och därmed få en önskad reaktion. De valda teoretiska begreppen kommer att användas för att analysera hur pojkar kan agera i hemmet och i samhället, med sin omgivning. Genom att använda sig av dessa begrepp kan vi till exempel förstå vilka roller pojkar kan förväntas inta och hur de kan förväntas agera. I uppsatsen tas detta uttryck genom att pojkarna beskriver vikten av att visa upp en specifik fasad för olika människor. Detta är ett val som individen gör för att möta de förväntningar som finns på honom/henne.

4.1 Det dramaturgiska perspektivet

Den första teoretiska utgångspunkten handlar om det dramaturgiska perspektivet, som belyser interaktionen mellan människor och hur individen kan presentera sig själv i mötet med andra. Goffman (2007) använder sig av teatermetaforer för att förklara sitt perspektiv och skriver att alla människor är skådespelare som försöker göra intryck på sin publik under sina teaterföreställningar. Goffman (ibid) skriver att människan träder in i en specifik roll i varje möte för att framställa sig själv på bästa möjliga sätt och leverera det intryck han/hon vill att andra människor ska få av honom/henne. Människorna i aktörens (individens) omgivning benämns som publik, och det är denna publik som ska övertygas om aktörens framträdande. För att rollen ska vara trovärdig för publiken, måste aktören själv tro på den och således förmedla ett övertygande framträdande. Om aktören inte är övertygad om sin roll kommer det att resultera i ett misslyckat framträdande, med en känsla av djup förödmjukelse som konsekvens (ibid). Pojkarna kommer att benämnas som aktörer i

uppsatsen och det är deras berättelser som kommer att benämnas som framträdanden. Genom att använda sig av denna teori blir det möjligt att analysera hur aktörerna, pojkarna i detta fall, väljer att agera, det vill säga vilket framträdande de ger, för att kunna kontrollera publikens (omgivningens) reaktioner och få den önskade effekten på publiken.

Goffman (2007) belyser två väldigt viktiga begrepp för analysen av materialet; *främre- och bakre region*. Den bakre regionen är en plats där aktörerna kan vila mellan sina framträdanden och ladda upp inför nya framträdanden. Aktörerna kan varva ner och kliva ur sina roller i den bakre regionen. I den bakre regionen finns oftast inte heller en publik som ska bedöma framträdandet, det finns inga förväntningar och därmed ingen press på aktörer att agera på ett speciellt sätt. En central punkt är att publiken aldrig får vistas i den bakre regionen, allt som sker bakom kulisserna är alltså inte för deras ögon. Om en obehörig person kliver in i den bakre regionen riskerar aktörerna att förlora sitt anseende eftersom de inte är beredda på publik och därmed troligtvis inte lever upp till de förväntningar som finns på dem. Den främre regionen syftar på den plats där framträdandet äger rum. Där finns en publik som är redo att döma och bedöma framträdandet.

Med andra ord går det att jämföra den bakre regionen med en individs hem. Individen i fråga är sig själv i sitt hem, där finns ingen publik och därmed inga förväntningar på hur denna person ska agera. Den bakre regionen används för att förstå hur pojkar kan förhålla sig till sina hem och att de kan slippa sina vanliga roller. Den främre regionen kan liknas vid omgivningen, exempel på främre region som benämns i uppsatsen är exempel skola, bland vänner eller dylikt. När individen kliver ut i samhället kan det finnas förväntningar på hur han/hon ska agera varför han/hon måste vara förberedd på att inta en roll. Individen är oftast väldigt mån om att framställa sig själv på ett sätt som överensstämmer med publikens förväntningar och inta rollen som förväntas eftersom en person som avviker från dessa beteenden kan resultera i olika slags utanförskap. I uppsatsen tas detta i uttryck vid analysen av pojkarnas uppfattningar av vilka förväntningar det finns på dem och hur de förhåller sig till dessa förväntningar i olika omgivningar eller regioner. Dessa begrepp underlättar även förståelsen av hur ett dåligt framträdande i den främre regionen, eller obehöriga personer i den bakre regionen, kan påverka omgivningens uppfattning och därmed resultera i olika sorters utanförskap för individen. Pojkarna beskriver vidare vikten av detta längre ner i texten.

Ytterligare ett begrepp som används frekvent av Goffman (2007:28f) är *fasad* som syftar på den utrustning som individen använder sig av då den framträder, för att kunna komma in i rollen. Till skillnad från region, som är en plats eller ett rum där individen befinner sig, så syftar syftar till att

definiera situationen för de observerande människorna. Fasaden har alltså med själva individen att göra och kan vara fysiska aspekter såväl som egenskaper. Goffman (ibid) skriver att det finns en personlig fasad som förknippas med själva aktören, till exempel kön, utseende och ras-karakteristiska egenskaper. Genom olika fasader och roller kan individen påverka och styra vad motparten får för intryck av honom/henne, detta görs genom olika självrepresentationer och intrycksstyrning. Detta begrepp har i uppsatsen använts för att förstå hur pojkar kan uppfattas av omgivningen och vad omgivningen kan ha för förväntningar på dem, utifrån till exempel deras biologiska kön.

För att förstå och kunna tolka pojkarnas uppfattningar om olika grupperingar eller indelningar, används begreppet *institution*. En institution består av normer och regler som strukturerar mänskligt handlande genom vanor och traditioner, så att ett återkommande beteendemönster bildas. Ett exempel på institution som används i uppsatsen är familjen. Utöver indelningar av människor på grund av deras biologiska kön, återkommer även andra slags uppdelningar i uppsatsen utifrån exempelvis nationalitet, religion eller andra institutioner.

Med hjälp av detta teoretiska perspektiv kan vi tydligare få en förståelse för hur en person antar olika roller i olika sociala sammanhang och hur dessa roller kan definiera men även splittra oss. Perspektivet hjälper oss vidare att förstå hur människor (aktörer) kan uppfatta sina olika roller i samhället och de förväntningar som finns på dem samt hur de agerar och reagerar för att upprätthålla en tillfredställande bild utåt, för publiken som är omgivningen.

4.2 Identitet och stigma

I uppsatsen återkommer uppdelningar av människor baserat på olika faktorer, till exempel nationalitet, religion eller mellan olika institutioner. Detta analyseras i uppsatsen utifrån begreppet *Jag/de andra* samt utifrån *identitet* och *stigma*.

Goffman (1963:1ff) skriver att varje samhälle använder specifika medel för att dela in människor i olika kategorier, för att benämna något som *vanligt* och *naturligt*. När en individ inkluderar sig själv i en grupp så identifierar denne sig med gruppen också. På samma sätt exkluderas andra som inte identifierar sig själv med gruppen (ibid:8).

Borevi och Strömblad (2004) skriver att indelning av människor ofta innebär en laddad värdegrund som bygger på vissa förväntningar av en grupp. Människan skapar stereotypa föreställningar som

görs gällande för hela grupper vare sig verkligheten ser ut så eller inte. Det finns kategoriseringar av människor i varje samhälle. Vissa kategoriseringar syftar till att nedvärdera en individ utifrån vissa egenskaper. Enligt Goffman (1963) erhåller människan sin personlighet genom att tillhöra någonting, och genom att personens status stötts upp av det allmänna. Det är först när en egenskap avviker från normerna på ett, för samhället, oönskat sätt som den blir nedvärderande för individen. Ett sådant synsätt kan underlätta min analys av materialet i den benämningen att den kan hjälpa mig spåra eventuella tankar om olika uppdelningar som berörs i empirin.

Kärnan i Goffmans teori om identitet och stigma handlar om att analysera hur individen hanterar, kontrollerar och visar upp sin identitet för andra individer och i interaktionen mellan dessa. Stigma handlar om institutionella och normativa regleringar av förväntningar på hur individen ska agera och reagera, se ut samt vad denne ska göra. De förväntningar som finns är ofta inofficiella, men kan regleras i lagar etc. Genom att avvika från de befintliga värderingarna och normerna, synliggör individen dessa vidare. En individ kan genom intrycksstyrning kontrollera vad andra personer får se och ta del av, och därmed kontrollera andras reaktioner på sig själv. Denna teori ger oss en djupare förståelse för *varför* människor väljer att agera på ett specifikt sätt eller påtar sig en specifik roll.

Stryker och Burke (2000) skriver att identitet handlar om en individs olika roller i olika sociala sammanhang och menar att identitet har tre betydelser och användningar. Identiteten utgörs i sin tur av införlivandet av de förväntningar en person upplever att andra har av honom/henne och hur denne definierar sig själva i relation till andra. Individens beteende i en viss situation bestäms således av en jämförelse av individens självuppfattning och tolkning av situation. När en individ avviker från det förväntade störs interaktionen och *de normala* söker förklaringar till det avvikande beteendet.

Med andra ord innebär ett stigma att en person inte lever upp till de identitetsvärden som värdesätts i samhället. Eftersom stigmatisering innebär något negativt, kan en person tjäna på att försöka dölja det som betraktas som ett stigma. Individens försök att dölja de attribut som kan betraktas som stigmatiserande är egentligen ett försök att undvika känslan av skam inför andra (Persson, 2012). Detta görs i sin tur genom att individen använder sig av olika roller för att visa ut det han/hon vill och därmed kontrollera omgivningens intryck.

Sammanfattningsvis används två teoretiska perspektiv (det dramaturgiska perspektivet och teorin om identitet och stigma) för att analysera det empiriska materialet i denna studie. Det dramaturgiska

perspektivet kommer att användas för att förstå *hur* pojkar kan hantera sina olika roller och de intryck som omgivningen får av dem. Detta görs genom olika sorters framträdanden och med hjälp av bland annat den personliga fasaden. Vidare bidrar teorin med förståelse för hur olika institutioner, till exempel familjen, kan påverka individen och hans/hennes beteende. Teorin om identitet och stigma används för att förstå *varför*, pojkarna i detta fall, väljer att agera på just det sättet. Genom att analysera hur individen visar upp sin identitet för andra, förstår vi även varför detta görs och vad som händer om individen avviker från det förväntade. Teorin används vidare för att förstå varför pojkarna identifierar sig med en specifik grupp och hur de som är utanför gruppen uppfattas. Med andra ord hjälper detta perspektiv oss att förstå varför människor kan identifiera sig i relation till andra och hur de reagerar på avvikande beteende.

5 Analys

I denna del av uppsatsen analyseras den insamlade empirin och resultaten redogörs för. Studien utgörs av tre huvudteman som i sin tur delas in i mindre avsnitt. Det första temat heter ”En fråga om rätt och fel” och behandlar pojkarnas uppfattningar om heder och hederskulturer. Det avser att ge bakgrundsinformation till läsaren om pojkarnas uppfattningar och de mest väsentliga aspekterna inom heder, enligt pojkarna. Det andra temat heter ”Uppfattningar om manligt och kvinnligt” och fokuserar på pojkarnas uppfattningar om manligt och kvinnligt. Centrala frågor i denna analys handlar om förväntningar, makt- och ansvarsfördelning mellan pojkar och flickor. Det tredje temat kallas för ”Att upprätthålla familjens heder” och belyser på vikten av ett lyckat framträdande och framställningen av självet och familjen på ett bra sätt framför andra. Temat behandlar pojkarnas uppfattningar om deras olika roller i olika sammanhang där ett stort fokus läggs på fasader och identitet.

5.1 En fråga om rätt och fel

Det som framkommer i studien visar på att heder är ett svårt begrepp att definiera. Det framkom dock några återkommande aspekter som, enligt pojkarna, är centrala för förståelsen av begreppet. Trots pojkarnas skilda bakgrunder, finns det liknande uppfattningar som framkommer i detta tema. Det spontana svaret som framkommer i uppsatsen är *respekt*. Enligt pojkarna fyller ordet en central funktion vid förklaringen av begreppet heder. Pojkarna var positiva till begreppet och menade på att det är bra om en person har heder och är hederlig. De menade vidare på att heder är något som ska eftersträvas. Dock var det tydligt att begreppet kan få en negativ betydelse om det används på fel sätt. Detta synsätt kan återkopplas till Mosqueras (2013) studie som visade på att heder innefattar många aspekter och innebär både positiva och negativa aspekter, beroende på hur det används.

Heder ska, enligt pojkarna, handla om respekt, till sig själv, sin familj och andra människor. Heder får en negativ betydelse om det används i syfte av att begränsa människor, menade pojkarna. Nedan följer en definition av heder som visar på hur mångfacetterat begreppet är.

Jag tror att alla har en heder och jag tycker att det är bra så länge man använder det till något bra [...] att man använder resurserna till något positivt, för om du använder det till något negativt då är det inte bra. När jag säger negativt menar jag om man stoppar en människa från att göra det den är gjord till att göra: att älska, uttrycka sin åsikt och liknande saker. Då tycker jag att det är väldigt negativt.

Utifrån ovanstående citat går det att utläsa när pojkarna menar att heder blir negativt. Heder ska alltså innebära respekt för självet och för andra, en person ska bland annat hedra sin familj och sina traditioner. Eftersom heder förknippas med ord som respekt, så får begreppet en ny innebörd när det används i syfte av att begränsa andra och deras åsikter. Heder blir således negativt då det används för att begränsa människor från att göra saker som anses vara fel enligt den hedern.

Trots likheterna i pojkarnas uppfattningar om heder, framkom andra viktiga begrepp och synsätt för förståelsen av heder, utöver respekt. Nedan följer olika perspektiv som har urskilts för att ge en tydligare bild av pojkarnas uppfattning av begreppet. Perspektiven som har urskilts, finns på olika nivåer där det första perspektivet behandlar heder på en den enskilda individens nivå. Det andra perspektivet handlar om grupp nivå och behandlar heder utifrån familjen. Det tredje synsättet behandlar heder utifrån en del av en större kultur.

Det första synsättet behandlar hur en hederlig person är och hur denne agerar. Användningen av ordet ohederlig är pojkarnas egen, min tolkning är att pojken egentligen menar omoralisk snarare än ohederlig. En person som uppfattas som hederlig, är en person som har följande egenskaper: samvete och ärlighet. Heder handlar, utöver respekt, således om ärlighet och att hålla sitt ord, ansvar handlar om att ta hand om sin familj. Ett citat som belyser detta perspektiv handlar om just respekt och samvete: "Respekt och samvete [...] att hålla sitt löfte innebär att man är hederlig, att hålla sitt ord. Man säger inte något och gör något annat och så vidare [...]". Pojkarna menar på att om en person inte är ärlig eller håller sitt ord, har denna person alltså ingen heder.

Det andra synsättet handlar om hur heder inte enbart är något personligt för den enskilda individen, det är kopplat till familjen. En mans heder är således kopplat till familjen på det sätt att mannen i familjen kunna ta hand om sin syster och sin mamma. Empirin visar att heder handlar om att göra det som behöver göras, och att ta hand om sin familj på bästa sätt. Genom att ta hand om familjen, systrar och mamma, kan en person upprätthålla sin heder. Hedern ses som en rad traditioner och normer, som är starkt kopplat till familjen och släkten. "Heder, det har med familjen att göra [...] att man försöker göra det som är rätt för familjen egentligen, inom de traditioner som finns [...] inte bara inom familjen utan även för släkten". Utifrån detta citat är det tydligt att familjen står i fokus och att hedern är en slags stolthet för familjen som måste upprätthållas av alla familjemedlemmar. Heder är alltså något som alla familjer har, och även om den kan se olika ut så handlar det i grund och botten om att göra det som är bäst för familjens trygghet. Detta synsätt på heder kan kopplas till

det som inledningsvis i uppsatsen benämns som familjehedern (Somech & Elizur, 2009) där det viktigaste är att skydda och upprätthålla familjens heder genom just införlivandet av gamla traditioner i det vardagliga livet.

Det finns olika normer och värderingar i samhället som reglerar och anger hur människor ska agera och reagera. När en person avviker från de befintliga normerna, i detta fall att ansvara för och ta hand om sin familj, avviker personen även från gruppens delade värderingar, normer och uppfattningar. Detta kan kopplas ihop med Schlytters (2010) argument som belyser heder som ett relationsbegrepp som reglerar pojkars och flickors beteende. Genom att avvika är personen alltså skyldig till en omoralisk handling då den går emot de rådande normerna, vilket kan resultera i att personen kan bli utstött från gruppen (jfr. Goffman, 1963). Genom att agera på detta vis, och följa de rådande och förväntade normerna att ta hand om mamma och syster, blir pojkens agerande således en del av honom. Om pojken inte hade velat ta hand om sin mamma eller syster så hade han inte levt upp till förväntningarna som finns på honom och därmed inte följt normerna som finns. Detta hade då kunnat resultera i att pojken blir utstött från gruppen eller utsatt för olika former av sanktioner.

Utifrån detta går det alltså att utläsa att det finns olika normer som anammas av människor som lever i en hederskultur. Hedern går alltså från att vara något individuellt till något kulturellt. Detta sker i interaktion med och i relation till andra människor. Hedern handlar således om en fråga om rätt och fel på olika nivåer. Det som anses vara rätt på individnivå, mellan personen själv till exempel att uttrycka sin åsikt, kan bli negativt utifrån en annan nivå där det handlar om familjen eller att vara en del av en större kultur. Med andra ord blir, att till exempel uttrycka sin åsikt, fel om denna åsikt går emot familjen eller de befintliga kulturella normerna.

I diskussionerna går det vidare att utläsa att hedern inte enbart uppfattas som något som finns på olika nivåer, utan även något som uppfattas vara föränderligt. Det framkommer i studien att hedern är kultursbunden och kan variera beroende på vilken kultur det handlar om. Det framkommer vidare att personens bakgrund, till exempel religiös tillhörighet och ursprung, kan påverka definitionen av begreppet. Vissa människor definierar heder utifrån sin religiösa tillhörighet och att göra rätt enligt religionen är att ha heder. Andra personer ser att hedern är densamma men kulturen som definierar begreppet är föränderligt.

Man kan säga såhär, hedern är den samma. Den är konstant. Det är samma heder som en västerländsk och en österländsk familj känner. Vad det beror på är själva hederskulturen, och det är det som skiljer sig mellan familjer runt om i världen. Den moraliska samhällsbilden [...] och i sin tur skapar den här kulturen själva hedern i familjen

Två synsätt kan utläsas utifrån ovanstående citat. Det ena perspektivet beskriver heder som något kontextbundet och därmed föränderligt beroende på vilket sammanhäng personen befinner sig i. Det andra perspektivet handlar om att se hedern som en konstant och att det föränderliga är kulturen i sig. Med utgångspunkt i det andra perspektivet, förstås heder som något som kommer till uttryck på olika sätt i olika familjer, beroende på den moraliska samhällsbilden, alltså det som anses vara rätt i samhället. Hedern blir på så vis kollektiv, den är densamma för en kultur och anger rätt och fel för invånarna inom ramen för den kulturen.

I detta tema framkommer att pojkarna uppfattar heder och hederskulturer som något på olika nivåer. Heder kopplas starkt till respekt och en fråga om rätt och fel i relation till sig själv och till andra. Hedern uppfattas vidare som något föränderligt som, i nästa tema, kopplas till olika uppfattningar om manligt och kvinnligt.

5.2 Uppfattningar om manligt och kvinnligt

Avsikten med detta avsnitt är att analysera om pojkarna uppfattar att det finns skillnader mellan förväntningarna på pojkar och flickor och om de uppfattar att pojkar och flickor uppfostras på olika sätt beroende på deras biologiska kön. I detta tema kommer olika resonemang om till exempel förväntningarna som finns på pojkar och maktaspekter, belysas och hur de kan förstås utifrån de valda teoretiska perspektiven.

Detta tema har delats in i två underkategorier: förväntningar och ansvar. Jag exemplifierar hur pojkarna uppfattar att förväntningarna kan se ut i familjer som lever i hederskulturer, sedan beskrivs skillnader i ansvar- och slutligen maktfördelningen, utifrån pojkarnas uppfattningar om dessa frågor.

5.2.1 Förväntningar

Studiens resultat visar att det finns olika förväntningar inom familjen på pojkar och flickor, och detta genomsyrar i sin tur uppfostran av barnen. Goffman (1963) skriver att människor alltid har

förväntningar på andra människor. När vi ser en främling är vi snabba med att döma och kategorisera personen, men våra föreställningar om hur denna person ska bete sig är ofta omedvetna. Det är först när en person går emot våra föreställningar om hur han eller hon ska bete sig som vi blir medvetna om våra föreställningar. Vi skapar på detta vis en persons sociala identitet, vår föreställningar om personens sociala identitet skiljer sig från personens *verkliga* sociala identitet (ibid).

Det framkommer i studien att pojkarna uppfattar att flickor och pojkar uppfattas på olika sätt i samhället och att det finns olika normsystem för hur pojkar respektive flickor ska bete sig. Nedan belyses förväntningarna på flickors och pojkars beteende utifrån ett citat.

Person I: En kille ska kunna skrika ut svordomar, han ska kunna göra det. Medan en tjej inte ska kunna göra det. En kille ska kunna rapa offentligt men en tjej ska inte göra det

Person II: en tjej, hon ska vara söt. Hon ska inte rapa [...] och det med bråk och slagsmål, en kvinna ska inte bråka

Person III: alltså, man ska gilla henne.

Person I: och just det, på tal om att gråta. Om en tjej gråter är det vanligt men om en kille gråter så nej [...] det är något stort om du ser en kille gråta

Ovanstående citat visar hur pojkar och flickor får olika sociala identiteter beroende på deras biologiska kön. Flickors inbillade sociala identitet innebär att de inte ska rapa offentligt medan pojkarnas inbillade sociala identitet innebär att de inte ska gråta. När en pojke till exempel gråter offentligt går detta emot våra inbillade sociala identitet av honom. Pojken avviker på så vis från föreställningen vi har som anger vad som är acceptabelt. Avvikande beteende resulterar ofta i konsekvenser, i form av olika sanktioner. Sanktionerna kan vara direkta handlingar av omgivningen exempelvis att en behandlas på ett annorlunda sätt. Det kan även handla om självbestraffning; att personen som har utfört handlingen som anses vara känner skuld över sin handling.

Om en pojke skiljer sig från de andra i gruppen, kan han exkluderas från gruppen och ses som otillräcklig. Exempelvis kan pojken som gråter offentligt kallas för *mes* eller *svag*, vilket är negativt. Det framkommer i studien att en pojke eller man ska vara stark och att gråta går emot detta. Även tjejer som exempelvis rapar etc. kan bli utstött från gruppen då killar tycker att det är äckligt.

I detta tema återkom maktspekter frekvent i alla intervjuer. Diskussionen om makt utgjordes till stor del av patriarkala värderingar och strukturer. En återkommande diskussion handlade om pojkarnas uppfattningar om fria val och individens makt över sitt eget liv. Nedan redovisas ett exempel som belyser denna maktspekt.

Vi har ju en väldigt religiös familj, extrema i deras åsikter. Han är djupt troende med sin fru och sina barn. Han säger att det finns en massa grejer kring mannen och kvinnan, vad man får och inte får ha på sig [...] hans fru har väldigt mycket makt men om hon hade gjort något som inte var ok, eller ändrat något i deras kultur, då hade det ju varit väldigt konstigt. Det hade sanktionerats något ofantligt från exempelvis hans familj [...]

Citatet ovan beskriver hur maktspekten kan påverka människor och deras agerande. Citatet visar på att denna maktspekt begränsar kvinnan i sitt handlande då hon måste handla i enighet med de normer och förväntningar som finns på henne, till exempel gällande klädsel. Som citatet visar kan en person styra andras handlande på många olika sätt, exempelvis genom tvång, övertalning, bestraffning eller auktoritet. Den centrala punkten i maktutövande handlar om att personen som bestämmer uttrycker sin önskan, vad han/hon vill ha gjort, vad han/hon är beredd att göra för att få det gjort samt vad som händer om det inte blir gjort (Goffman, 2007). Personen måste således kunna föregå med gott exempel, genom till exempel att bestraffa eller genomföra olika sorters sanktioner etc. På så sätt blir användningen av till exempel fysiskt våld inte enbart ett handlande, utan även ett sätt att kommunicera för att övertyga publiken om att de rådande normerna är rätt och ska följas, för att upprätthålla den förväntade bilden.

Den djupt troende personen i exemplet kan ses som den person som kan kräva vissa handlingar av en annan deltagare i den sociala inrättningen, alltså i familjen. För att kunna göra det måste han i sådana fall kunna föregå med gott exempel. Detta gör han genom att undvika att göra fel. Han ska även uttrycka sin vilja och tydliggöra vad som måste göras och vad som händer om det inte görs, som Goffman (2007) skriver.

Utifrån ovanstående går det även att utläsa hur viktigt det är att framställa sig på ett bra sätt framför andra, det vill säga det som framställs i den främre regionen för publiken. Det framkom i diskussionen att det kunde vara acceptabelt att exempelvis en kvinna tog kommando över en situation, så länge det skedde bakom stängda dörrar, i den bakre regionen. Om en familj vill framställa en bild som innebär att mannen har kontrollen, är det av särskild stor vikt att denna bild

inte rubbas framför andra människor. Detta är något som Goffman (2007) benämner som regionbeteende. När att exempelvis kvinnan tar kommandot i hemmet har hon gått bakom kulisserna, hon gör detta i den bakre regionen långt ifrån publikens dömande ögon. Om vi pratar om den djupt troende personen och dennes fru som lyfts fram i exemplet, kan vi se att framträdandet är viktigt. Det är centralt att exempelvis frun inte gör något som stör framträdandet, genom till exempel att ändra på kulturen eller ta kommando framför människor. I hemmet är det dock möjligt för henne att kliva ur sin rollgestalt som den *lydande frun* och ta mer makt så länge det sker bakom kulisserna och ingen publik är närvarande eftersom de inte är behöriga.

Det empiriska materialet visar alltså att pojkarna uppfattar är att det finns stora skillnader i förväntningarna på pojkar och flickor som lever i hederskulturer. Det finns, enligt pojkarna, förväntningar på hur pojkar och flickor ska bete sig och agera samt interagera med omgivningen. Eftersom vi är snabba med att döma och bedöma personer i vår omgivning utifrån deras handlande, är det således en persons skyldighet att handla i enighet med de förväntningar som finns på en, för att upprätthålla en bra bild utåt. Om individen inte lever upp till de förväntningar som finns, kan denne råka ut för olika sorters bestraffningar såsom utanförskap och begränsningar. Med andra ord har en person ett ansvar att framställa sig på ett visst sätt, för att övertyga publiken om sitt framträdande. Utöver pojkarnas uppfattningar om att det pojkar och flickor har olika förväntningar på sig, uppfattar de vidare att det finns skillnader i pojkars och flickors ansvarsområden och maktfördelning.

5.2.2 Ansvar

I detta tema framkommer att pojkarna uppfattar att det finns skillnader i maktfördelning och ansvarsområden, utöver förväntningar. Denna del av studien belyser de uppfattningarna som framkommer om ansvar för pojkar och flickor. Denna del analyseras med hjälp av det dramaturgiska perspektivet och det kulturella perspektivet. Det kulturella perspektivet berör frågor som handlar om seder, smakfrågor, anständighet och den grundläggande målsättningen för inrättningen med mera. Det kulturella och det dramaturgiska perspektivet tangerar varandra i frågor som rör moraliska normer (Goffman, 2007:210). De kulturella normerna inom en social inrättning kommer att fastställa vad deltagarna tycker och ställer sig i många frågor. Dessa ställningstaganden som bestäms av de kulturella normerna kommer i sin tur att upprätta en beteende ram som ska upprätthållas till varje pris, oberoende av vad deltagarna önskar. Alltså finns det inom vissa kulturer, eller samhällen, upprättade moraliska värderingar i form av riktlinjer för deltagarna att följa.

Ovanstående resonemang om befintliga moraliska värderingar som ska följas, blev tydligt frågan om hur ansvarsfördelningen ser ut hemma och vem som ska göra vad. Uppfattningar utgjordes till stor del av stereotypiska könsrollerna som finns, och de förväntningarna som finns på man respektive kvinna, som innebär att mannens ansvarsområden innefattar den ekonomiska biten medan kvinnan ska ansvara för hemmet (jmf Somech & Elizur, 2009). Trots att det fanns en positiv inställning till att en kvinna ska kunna bestämma över sitt eget liv, så uppmärksammandes vissa begränsningar i vad kvinnan kan och inte kan bestämma om. Följande exempel tydliggör uppfattningen som framkommer i empirin om ansvarsfördelningen. Det ska tilläggas att nedanstående citat belyser det mest förekommandeförhållningssättet i olika familjer, även om det finns undantag.

Spontan reaktion så är det mannen, mannen i huset. Det är ju det man säger, det uttrycket. Han är den som bestämmer. Men det är så, en manlig bild är en som tar ansvar, ekonomiskt ansvar. Han får göra det fysiska jobbet, alfahanen. Alla sådana begrepp är relaterade till den bilden vi har av en manlig man. Och i ett familjesammanhang finns det inget mer manligt än just pappan, fadersfiguren.

Det framkommer att pojkarna uppfattar att mannen har det slutgiltiga ordet, vad det än gäller. Pojkarna uppfattar, i likhet med vad Somech och Elizur (2009) skriver, uppfattar att det finns specifika könsroller som ska följas, till exempel att mannen ska vara den starka och tuffa. Han är den som bestämmer vad som ska hända. Han är vidare den som ska ta ansvar för familjen.

Ett annat citat belyser konkreta exempel på vad som anses var mannens respektive kvinnans ansvar: ”Mamma ska vara mer typ så laga maten, fixa så att alla är mätta. Sen så ska pappan kunna jobba och hantera pengarna. Typ när jag ska ta fickpengar så går jag till pappa [...]”. Återigen ser vi att stort ansvar, i synnerhet det ekonomiska ansvaret, ligger på pappan, han är den som ska försörja familjen medan mamman ansvarar för hemmet och barnen. Ansvarsområdena som nämns, exempelvis att pappan ansvarar för den ekonomiska aspekten och mamman för hemmet, kan ses som ett exempel på beteenderamar som ska upprätthållas utifrån kulturens värderingar och som i sin tur bestämmer hur heder tar sig i uttryck i den enskilda familjen.

Det visade sig att även barnen i familjen, bröder och systrar, ofta har olika ansvarsområden, enligt pojkarnas uppfattningar. Exempelvis nämndes att en deltagares syster alltid hjälper honom med läxorna och menade att syster är den som ska ta hand om sina bröder genom att till exempel laga mat till dem eller hjälpa dem med läxorna. Detta motiverades utifrån att syster alltid hjälper till hemma, och lär sig av mamman. Om ett syskon vill ha hjälp med fysiska saker, såsom att sätta upp en boxningssäck ska storebror hjälpa till eftersom han är starkare. Eftersom värderingarna som finns i familjen om vem som ska göra vad, bestämmer vad människor tycker i ett flertal frågor, innebär normerna som säger att storebror ska hjälpa till med fysiska sysslor och syster ska hjälpa mamma att laga mat, att de stereotypiska könsrollerna upprätthålls vare sig deltagarna i inrättningen, eller familjen, vill det eller inte. För att förhindra detta måste en individ gå emot de befintliga normerna som anger hur en person ska bete sig.

Resultatet visar alltså att det finns olika uppfattningar om vem som ska ansvara för vad i hemmet. Vi kan utläsa från ovanstående att pojkarna uppfattar att de stereotypiska könsrollerna är dem som gäller, det vill säga att mannen i huset ska vara den starka och den tuffa, som ansvarar för familjens ekonomiska överlevnad, medan kvinnan ska ta hand om hemmet. Mannens viktiga roll i familjen och hans ansvar gentemot sin familj gäller inte enbart fysisk styrka eller ekonomisk överlevnad. Utifrån detta blir det tydligt att det kan finnas ett outtalat tvång att agera på ett visst sätt för att inte bli utstött från familjen på olika sätt. Det finns även en uppfattning om att mannens ansvar sträcker sig till att även upprätthålla familjens heder.

5.3 Att upprätthålla familjens heder

Studiens sista tema behandlar pojkarnas uppfattningar om deras olika roller i olika sammanhang, där analysens fokus ligger på fasader och identitet. Temat delas in i två delar som belyser pojkarnas

olika roller. Den första delen belyser det kollektiva kontra det individuella och hur människor identifierar sig med olika grupper. Den andra delen behandlar hur pojkarna framställer sig själva för andra i sin omgivning. Analysen sker utifrån Goffmans (2007) begrepp och bakre och främre region.

5.3.1 ”Vi och dem”

Borevi och Strömblad (2004) skriver att vi kategoriseras under hela vårt liv. Vi delas in i formella grupper (t ex. skolan) och i informella grupper till exempel på fritiden. Denna kategorisering eftersträvar en sorts ordning på alla intryck vi får av andra människor vi möter. De roller vi tilldelas när vi delas in i olika kategorier skiljer sig åt gällande status, förväntningar och makt. Denna del av analysen belyser det som i empirin uttalades som *vi och dem*. Detta handlade om hur pojkarna definierade och identifierade sig samt inkluderade sig själva i en viss grupp som andra exkluderades ifrån.

Goffman (2007) skriver att det inom varje institution, eller familj i detta fall, finns aktörer som arbetar tillsammans för att framföra en given bild av en viss situation, för publiken. Detta innefattar bland annat uppfattningar om det egna teamet och grundprinciper om moraliska uppfattningar som ska upprätthållas framför publiken. Familjen ska dela samma grundtankar för att kunna visa upp ett så bra framträdande som möjligt. Exempel på en institution är som tidigare nämnts en familj som delar samma grundtankar. Det finns alltså en bestämd bild som ska visas upp och som syftar till att framställa situationen på ett visst sätt i hopp om att upprätthålla en given bild av exempelvis familjens livssyn. Bilden ska i sin tur vara i enlighet med familjens heder och därför finns det regler för hur varje familjemedlem ska bete sig.

Som tidigare nämns är en identitet relationen mellan individen och sig själv. I patriarkala familjestrukturer finns det starka förväntningar på hur pojkar ska bete sig och det ställs således krav på att de ska upprätthålla familjens heder genom att reglera sitt och andra familjemedlemmars handlande (Schlytter et al, 2009). Införlivandet av de förväntningar de upplever att folk har på dem i deras handlande utgör deras identitet. Detta kan innebära att pojkar som lever i familjer med patriarkala familjestrukturer tolkar sin identitetsbild utifrån de förväntningar som finns på dem samt införlivandet av dessa förväntningar genom sina handlingar. Detta synsätt kan appliceras på ansvarskänslan som pojkarna upplever gentemot sin familj, i synnerhet mamma och systrar. Den patriarkala familjestrukturen utgörs vidare av ett kollektivistiskt synsätt, snarare än ett

individualistiskt. Detta innebär rent konkret att kollektivet har företräde och är viktigare än individens uppfattning. Individen måste således rätta sig efter familjen eller kollektivet. Nedan följer ett exempel som visar på pojkarnas ansvarsfyllda roll gentemot familjen.

Det är mannen som ska skydda tjejen. Blir det slagsmål så är det mannen som ska blanda in sig, inte tjejen [...] Han ska vara den skyddande, och då har man heder om man skyddar kvinnan. Om man inte skyddar kvinnan, då har man inte heder. Då är man en mes också, det är det normerna säger.

Eftersom pojkarna uppfattar att de anses vara ansvariga för familjens heder, uppfattar de även att de har skyldigheten att skydda och bevara den. Om pojkarna inte följer reglerna som finns för hur de förväntas bete sig, kan de, som tidigare nämns, utsättas för olika former av sanktioner. Ett exempel handlar om att pojken ska stå upp för sin syster om hon blir retad eller pojken som i detta fall skydda kvinnan. Om han inte lyckas med detta är konsekvensen att han blir kallad för *mes*, vilket är något icke önskvärt. Allt detta tyder på att det finns en press på pojkarna. Resultatet av ett misslyckande blir en känsla av skam där skammen fungerar som en normövervakare som ska leda till att normerna följs. Genom att följa befintliga normer, exempelvis att skydda flickorna i sin omgivning, kan pojkarna undvika känslan av skam.

Begreppet identitet har tre olika utvecklingsstadier, stadiet som är av vikt för denna analys handlar om att visa solidaritet för en grups ideal genom sitt handlande (Persson, 2012:124). Empirin visar på en tydlig uppdelning mellan olika nationaliteter, i detta fall araber och svenskar. Att dela in människor i olika fack är nödvändigt för människan eftersom det i andra fall blir svårt att hålla reda på alla intryck vi får av alla olika människor, det är även tidsbesparande. Genom att dela in människor på detta vis, får vi även en stereotyp av en specifik grupp. En kategorisering i de två nationaliteterna var väldigt tydlig, där araber utgjorde ett *vi*, en känsla av samhörighet, medan svenskar diskuterades som de andra.

Materialet visar på att pojkarna, som identifierade sig själva som araber, agerade på ett specifikt sätt som enligt dem handlar om att visa solidaritet för gruppens ideal. De handlade på ett sätt, som enligt dem, är ett typiskt sätt för araber att handla på. De menade på att olika grupper, till exempel araber, agerar olika en annan grupp. På detta sätt exkluderas även alla som inte agerade på samma sätt vilket resulterar i skapandet av *vi* och *dem*. Pojkarna använde sig av denna uppdelning upprepade gånger, till exempel när de försökte beskriva varför de handlade eller reagerade på ett särskilt sätt. Följande citat exemplifierar ovanstående och handlar om vad som anses vara moraliskt fel:

De människor som går runt och är halvklädda eller så, de tycker inte att det är fel [...] om vi säger araber, de definierar att vara halvklädd som något ohederligt. För svenskarna är det helt ok [...]

Som tidigare nämnt innebär kategoriseringen av människor i olika kategorier en stereotypifiering av en viss grupp i samhället. Gruppen och dess medlemmar tillskrivs olika förväntningar och förenklade föreställningar, ett medlemskap i en grupp innebär ett likhetstecken mellan individ och grupp (Pettersson & Hellström, 2004). Ovanstående citat tydliggör att nationaliteter används för att kategorisera människor. Denna kategorisering medför i sin tur att en viss grupp tillskrivs olika egenskaper. I detta exempel handlar det om att tillskriva egenskaper som *ohederlig*, eller ha dålig moral, för en person som anses vara *halvklädd*.

De stereotypa uppfattningarna, som exemplifieras ovan, får människor oftast med sig hemifrån och i sin uppfostran. Det är under människans uppväxt som hon lär sig att ha förutfattade föreställningar om olika grupper. När människan blir vuxen är hon inte lika lättpåverkad som under uppväxten, men trots det kan redan befintliga stereotyper förstärkas (Pettersson & Hellström, 2004). Det ska nämnas att stereotyper kan både vara positiva eller negativa, trots detta är det väldigt viktigt att vara försiktig med att stereotypifiera; när en stereotyp är inrotad i en blir den väldigt motståndskraftig och svår att förändra (ibid).

Enligt Stryker och Burke (2000) görs en felbedömning eftersom pojkarna likställer identitet med etnicitet. Genom indelningen eller kategoriseringen, har en föreställning om vad en svensk kan tycka är ok likställts med och generaliserats till alla svenskar. Även araber ses som en homogen grupp där gruppmedlemmarna dras över en kam och antas tycka likadant om varierande frågor, som i detta fall. Det finns anledning att tro att pojkar uppfostras till att tycka så, vilket i sin tur kan innebära att hela familjen tycker samma sak. Detta medför att denna uppdelning och detta sätt att tänka är så djupt rotat i pojkar att den blir svår att förändra.

På samma sätt är det möjligt det att analysera nästföljande citat, som även handlar om indelning av människor i olika kategorier. Följande svar uppmärksammades vid en diskussion om vad pojkarna gör om de får reda på att ett rykte startas om deras systerrar.

Man blir riktigt arg och vill bara gå slå honom [...] Man kommer inte kunna hålla sig [...] en svensk familj hade bara anmält det till polisen, men typ du känner igen

det som irakier, man hade inte bara anmält det till polisen [...] vi bryr oss mer, vi har mindre tålamod.

På samma sätt som ovan, utifrån resonemang om indelning i olika grupper på grund av etnicitet eller identitet, är det möjligt att utläsa att grupper tillskrivs egenskaper, eller förväntas agera på ett visst sätt just för att de utgör *den* gruppen. Anita Brnic (2004) skriver i hennes studier om integration att det finns skillnad mellan begreppen medborgarskap och nationalitet; nationalitet ses som något oföränderligt, det finns inom oss medan medborgarskap kan förändras. En persons nationella identitet grundas bland annat i en kännedom om lagar och oskrivna regler, traditioner och språk. En persons kunskap om ett samhälle och känslan av nationell tillhörighet ses som ett resultat av exempelvis familjens eller samhällets inflytande på ens liv. Utifrån detta går det att förstå varför pojken, i citatet ovan, ser ett *vi* i en irakisk familj, och *de andra* i en svensk familj. Familjen, som är en väldigt viktig komponent enligt pojken, har ett stort inflytande i hans liv vilket resulterar i att han identifierar sig med och är mer införstådd i gällande normer i sina föräldrars hemland trots att han är född och uppvuxen i Sverige.

Nästa exempel belyser avvikelse från befintliga föreställningar och de stereotypa uppfattningarna som tillskrivs en grupp. Nedan följer ett exempel om pojkarnas åsikter gällande att vara ute sent på kvällen:

Person 1: Om det gäller att köpa något mitt i natten, min syster brukar be mig. Det är skämmigt (pinsamt) att ens syster går ut själv mitt i natten.

Person 2: Det är inte skämmigt men det känns fel.

Person 3: Det känns fel, om jag hade sett en tjej ute mitt i natten, och hon hade haft en storebror så hade jag tänkt ”vad fan?!”

Goffman (2007:11) skriver att människor i allmänhet försöker skaffa sig information, eller kunskap, om andra människor de kommer i kontakt med. Detta gör individer i hopp om att kunna definiera situationen och för att ta reda på vad hen kan förvänta sig av individen och vad individen förväntar sig av en själv. Det blir utifrån ovanstående tydligt att systrar delas in i en specifik kategori. Eftersom systemen lever i en viss kultur finns det automatiskt förväntningar på henne och hur hon ska bete sig. Normerna i samhället där flickan bor tyder på att det anses vara fel för en flicka att vara ute sent på kvällen. Reaktionen kan dock bottna i att pojken i fråga är rädd om sin syster och mån om hennes säkerhet.

En person ska alltså veta vad som förväntas av honom/henne för att ha möjligheten att styra vad omgivningen ska tycka. När flickan exempelvis ber sin bror att köpa det hon vill ha, är detta en form av intrycksstyrning eftersom hon vet vad som förväntas av henne och väljer att följa normerna för att ha kvar sitt anseende. Samma sak kan appliceras på brodern som väljer att gå ut och köpa sakerna till sin syster. Han är medveten om vilka förväntningar det finns på honom och väljer att agera på detta sätt för att få de önskade reaktionerna om att han exempelvis är *en bra bror som inte låter sin syster gå ut själv mitt i natten*. Goffman (2007) benämner detta som *intrycksstyrning* och menar att en individ kan styra den andra parten och få en önskad reaktion genom att veta vad som förväntas av henne/honom.

När en person avviker från det förväntade beteendet kommer denne att mötas av ovanliga reaktioner. Om systemen i exemplet ovan hade gått ut själv på kvällen, eller gjort något annat som innebär att gå emot de normer som finns, hade handlingen medfört att hon tillskrivs negativa egenskaper vilket kan resultera i att hon blir stigmatiserad av de andra som tillhör gruppen. För att undvika avvikelser från förväntningarna som sätts på dem kan de iblandade parterna arbeta som team för att få ett framträdande att gå hem hos publiken. Goffman (2007) skriver att ett team är en samling individer som samarbetar för ett lyckat framträdande av en rutin, teamet kan exempelvis utgöras av syskonparet eller en hel familj. Genom att samarbeta kan exempelvis både bror och syster uppvisa det som förväntas av dem och samtidigt styra vad omgivningen ska tycka om dem. Systemen ska alltså be sin bror som i sin tur går ut för att köpa det hon bad honom om, och på detta sätt styra omgivningens reaktioner.

Det är vidare viktigt att komma ihåg vikten av tilltro som varje aktör har till de andra deltagarna. Teammedlemmar är alltså förenade med varandra genom ett ömsesidigt beroende som innebär att varje deltagare måste spela sin roll. Detta för att framträdandet ska lyckas eftersom ett misslyckat framträdande kan leda till negativa reaktioner från publiken och känslor av misslyckande hos aktörerna, det vill säga syskonparet i detta exempel. Med andra ord kan syskonparet, och hela familjen som inkluderas i gruppen, utstå negativa reaktioner från omgivningen om de väljer att agera på annat sätt.

Varför familjen får utstå de negativa reaktionerna är för att familjen ses som en helhet, som en samling individer som jobbar tillsammans och har samma värderingar, synsätt etc. vilket rent konkret innebär att omgivningen, till följd av syskonparets avvikelser från normerna, har

kategoriserat in familjen som *en dålig familj*. Familjen kommer troligtvis dessutom att exkluderas från det *vi* de inkluderades i från början. Detta kan kopplas till det som inledningsvis benämns som *kollektiv heder* (Kay, 2012) eftersom hela familjen jobbar som en enhet för att bevara den bild som finns av familjen utåt. Genom att agera som ett team kan familjen alltså bevara och skydda sin status.

Resultatet visar i detta del-tema att pojkarna upplever att de har ett ansvar att upprätthålla familjens heder och att de påtar sig specifika roller för att lyckas med detta. Det framkommer vidare att det finns tydliga indelningar i olika kategorier eller grupper och att människor jobbar i team för att lyckas med ett bra framträdande. Pojkarna uppfattar också att det finns normer i varje grupp som anger hur en ska bete sig och att individen agerar i enighet med dessa normer för att vara en del av just denna grupp.

5.3.2 "Det finns regler för hur man ska leva"

Ett återkommande tema i fokusgrupperna handlade om andras bild av en själv eller om familjen. Resultatet visar på att det är viktigt att visa upp en bild av till exempel familjen som mottas på ett bra sätt av andra människor. Denna del av uppsatsen kommer således att behandla pojkarnas agerande i den främre och bakre regionen.

Enligt det dramaturgiska perspektivet är det av särskild stor vikt att ge ett tillfredställande framträdande. Observatörerna till ett framträdande ska tro på att aktören besitter de egenskaper han eller hon säger sig själv besitta. Meningen är att få publiken att tro på framträdandet och det aktören säger. Om aktören ger ett oriktigt framträdande kan det resultera i att publiken inte tror på honom/henne och därmed lämnas med en känsla av förödmjukelse. Ett viktigt begrepp att belysa i denna analys är *fasad*, som tidigare nämns är utrustningen en individ använder sig av för att underlätta sitt framträdande och som syftar till att definiera situationen för publiken (Goffman, 2007). Den typ av fasad som är av vikt i sammanhanget är den sociala fasaden eftersom den kan bli institutionaliserad. Detta innebär i sin tur att fasaden kan sätta igång stereotypifierande förväntningar oberoende av vilka uppgifter som utförs i fasadens namn. På detta vis blir fasaden även en kollektiv representation för alla människor i en viss grupp som påtar sig en specifik roll. I praktiken betyder det att alla människor som påtar sig en specifik fasad kommer att ha vissa förväntningar på sig. Nedanstående exempel visar på vikten av denna framställning för andra, och andras förväntningar på en.

Vi får ju inte ta oss till vår religiösa samlingsplats (min red.) med något annat färdmedel än genom att gå [...] efter ett tag började vi cykla men då sa mamma alltid ”vi kan inte ta den här vägen för där går den familjen. Vi måste ta en annan väg”. Det fanns ju andra som var mindre religiösa som körde och tog den vägen, och hon visste att om de såg oss så hade det inte varit ett bra föredöme för hur en mer religiös jude lever [...]

Ovanstående citat kan tolkas utifrån Goffmans teorier (2007) om en social fasad. En djupt troende person har alltså vissa förväntningar på sig när det kommer till en specifik rutin, i detta fall handlar det om att familjer enbart kan gå till sin religiösa samlingsplats på lördagar. Personen som påtar sig en social roll och blir därmed tvungen att utföra uppgifter som syftar till att upprätthålla den befintliga fasaden, vilket en i detta fall gör genom att gå.

Det finns, som vi kan utläsa ifrån ovanstående citat, en tendens att vilja ge observatörerna (*publiken*) en idealiserad uppfattning. Aktörerna i detta fall blir familjen som cyklar, publiken är *de mindre religiösa* som körde på samma väg som familjen. Mamman säger att hon vill ta en annan väg eftersom hon vill vara en bra förebild för *de mindre religiösa*. Hon vill alltså ge en idealiserad bild av sin familj.

Goffman (2007:40) skriver att vi ofta anstränger oss för att visa upp det rätta framträdandet för att *klättra upp på samhällsstegen*. En person är alltså beredd att göra personliga uppoffringar för att bevara sin fasad. Goffman (*ibid*) fortsätter genom att beskriva hur en person måste dölja alla gärningar under sitt framträdande som inte är förenliga med idealnormen. Dessa handlingar som är oförenliga med idealnormen är ofta väldigt tillfredställande för självet vilket innebär att personen ägnar sig åt dem i hemlighet. Genom att cykla men välja en annan väg kan familjen i exemplet uppnå idealnormen och tillfredställelsen. På detta vis kan familjen *avstå från sin kaka och äta upp den* (*ibid*:44). Vidare kan familjen, genom att cykla i hemlighet, bevara sin status och den bild de har i samhället. Nedan följer ett annat exempel som kan tolkas utifrån ovanstående resonemang om fasader, sociala roller och förväntningar.

[...] Det finns regler för hur man ska leva och hur man ska klä sig. Om man är med andra personer som har samma religion så vill man visa att man följer sin religion [...] om pappas kompisar ser att hans barn inte följer religionen så kommer pappa skämmas [...] andra skulle tänka att han inte tar hand om sina barn [...]

Utifrån ovanstående citat är vikten av framställningen av självet tydlig. Den måste stämma överens med vad andra personer i ens omgivning tycker om ens rollgestaltning. Pappans sociala identitet i den kontexten handlar om att han ska leda in sina barn på rätt väg genom att lära dem om religionen. Vidare är det hans ansvar barnen agerar på ett sätt som överensstämmer med publikens förväntningar för att kunna bevara sin sociala identitet.

Ytterligare ett begrepp att belysa är intrycksstyrning (*impression management*) som möjliggör för individen att få en önskad effekt av sin publik genom sitt agerande. Om barnen i exemplet inte följer religionens regler kan det resultera i en känsla av skam och förödmjukelse, inte enbart för dem men även för deras pappa. Intryckskontroll är ett viktigt verktyg individen kan använda sig av för att få publiken att reagera på ett visst sätt. Barnen kan, genom att använda sig av intryckskontroll, kontrolleras publikens intryck av familjen. Detta kan exempelvis innebära att barnen framför

pappans kompis beter sig på ett specifikt sätt som stämmer överens med kompisens förväntningar på barnen etc.

5.3.2.1 Sex före äktenskapet

Ämnet sex före äktenskapet var också framträdande i det empiriska materialet.. Det framkom i studien att sexuella relationer innan giftermål är något dåligt, något som kunde resultera i att familjens heder fläckas ner. För förståelsen av detta ämne är det lämpligt att använda sig av Goffmans (1963) teorier om stigma. Goffman (ibid:127f) skriver att en viktig faktor av det sociala livet handlar om att ha gemensamma sociala normer för alla deltagare i en institution. Alla deltagare inom institutionen ska följa de rådande normerna för att kunna vara en del av denna institution. Stigma är en ett kraftigt verktyg för social kontroll eftersom människor som stigmatiseras upplevs som annorlunda eller till och med farliga. Verktuget används för att utöva makt och utesluta de som inte platsar in. Den avvikande faktorn ska bort och skadan ska repareras vare sig med tvång eller genom *syndaren* själv. Syndaren är alltså den person som har utfört handlingen som har gått emot normerna.

Majoriteten av deltagarna i studien ansågs sig ha ett skyddande ansvar gentemot sina systrar. Några av dessa pratade även om sitt ansvar i relation till familjens heder och bevarandet av denna. Det är känt sedan tidigare att en central faktor i hederskulturer handlar om kontroll av flickors och kvinnors sexualitet och bevarandet av deras oskuld eftersom den manliga hedern är beroende av den (Schlytter, 2010). Diskussionerna kring det upplevda ansvaret för bevarandet av hedern hos pojkarna handlade till stor del om just oskuldsfrågan och konsekvenserna av sexuella relationer innan giftermål.

I studien framkommer olika åsikter på vad som kan göras för att återställa familjens heder vid en specifik situation. Den framträdande åsikten var att sexuella relationer innan äktenskapet är dåligt, för både killar och tjejer (jmf Cihangir, 2013). Det framkommer att en sådan handling kunde vanhedra familjen och därmed förstöra deras status i samhället. När de rådande normerna i en familj bryts, blir det nödvändigt att ta till återställande åtgärder från familjens sida, delvis för att rädda ansikte och delvis för att bevara sin status. Ett exempel lyder: ”Om jag gör något fel, om jag har förväntningar på mig att skydda min familj, syster, dotter, om jag inte gör det så kommer det finnas ett tryck på mig”.

Våld diskuterades även som en lösning för att pojkar och flickor inte ska ägna sig sexuella relationer innan äktenskapet. Vidare diskuterades andra lösningar såsom att lösningen på *en sådan skandal* var att de involverade personerna skulle gifta sig med varandra. Vid frågan om varför detta var en lösning, berättade pojkarna att tjejen i sådana fall skulle ha haft sex med sin man och ingen annan, även om det hände innan de gifte sig., vilket skulle underlätta för släkten. Som kan utläsas utifrån citatet kan även pojkar uppfatta att det finns en press att leva upp till de förväntningar som finns på dem. Om de inte kan leva upp till förväntningarna, kan det som jag tidigare nämner, resultera i uteslutning från familj och släkt eller att pojken *förlorar ansiktet* framför de andra.

Avslutningsvis framkommer i detta tema att pojkarna upplever att det finns regler för hur de ska leva och handla. De upplever vidare att de har ett visst ansvar att upprätthålla familjens heder och även ett skyddande ansvar gentemot sina systrar. Detta kan kopplas till vad Schlytter (2010) skriver om pojkars ansvar gentemot familjen och vad som händer om de avstår från att göra det som behöver göras. En annan viktig faktor som framkom i analysen var vikten av ett tillfredställande framträdande till publiken, även om detta innebar att personen i fråga behövde göra personliga uppoffringar och dölja allt som inte är förenligt med idealnormen. Kategoriseringar var vanligt förekommande och pojkarna uppfattade att det finns en skillnad mellan att vara exempelvis arab och att vara svensk, i form av beteende och accepterade normer. Det framkom vidare att det finns gemensamma sociala normer för alla deltagare i en institution. Analysen visar att människor delar in varandra i kategorier för att underlätta verkligheten samt vissa kategorier egenskaper och förutfattade meningar skapas. Även stigma diskuteras som ett verktyg för social kontroll och hur avvikande från befintliga normer kan resultera i uteslutning från familj eller släkt samt att personen som har begått en ”dålig” eller ”fel” handling och därmed avvikit från det normala, förlorar ansikte framför andra.

6 Sammanfattande diskussion

Inledningsvis diskuterades att forskningen som finns kring heder och hederskulturer främst har utgått från flickors perspektiv och fokuserar därmed i synnerhet på flickornas utsatthet. Det finns begränsad kunskap om pojkars uppfattningar om heder och hederskulturer. För att fylla denna kunskapslucka har syftet med denna uppsats varit att förstå hur unga pojkar kan uppfatta heder och hederskulturer samt hur de kan hantera sina roller i en hedersrelaterad kontext. En röd tråd i materialet har handlat om familjens framställning för andra människor. Det framkommer att varje familj har en fasad att visa upp och att det är viktigt att familjen framställs på ett bra sätt för att inte förlora sin status i andras ögon.

I studien framkommer tre centrala tema. Den första delen av analysen handlar om pojkarnas uppfattningar om heder och hederskulturer. Resultatet visar, i likhet med Mosquera (2013), att heder kan innebära både positiva och negativa saker. Det framkommer att pojkar är positiva till heder och de uppfattar att respekt är den viktigaste aspekten inom heder. Det framkommer även att pojkarna uppfattar heder som något som finns på olika nivåer och handlar om att göra rätt eller fel, i relation till sig själv och andra.

Det andra temat som lyfts upp i analysen behandlar pojkarnas uppfattningar om könsroller. I resultatet framkommer att pojkarna uppfattar att det finns olika förväntningar på män respektive kvinnor vad gäller heder. Familjen ses i detta avsnitt, i likhet med Kays (2012) beskrivning av den kollektiva hedern, som en institution som arbetar tillsammans för att upprätthålla bilden av dem och därmed deras status. Det framkommer vidare, i enighet med rådande kunskap om heder och hederskulturer (t ex. Somech & Elizur, 2009), att det finns en tydlig uppdelning i ansvarsområden där stereotypiska könsroller spelar en stor roll. Resultaten av detta tema är viktiga för ämnet socialt arbete eftersom de bidrar till stor kunskap om pojkars uppfattningar om heder. Resultaten synliggör pojkarnas positioner och även deras utsatthet. Avsnittet bidrar med kunskap till en helhetsbild då den nuvarande forskningen fokuserar på flickors uppfattningar, positioner och utsatthet. Genom att ha en helhetsbild, underlättas och möjliggörs arbete med till exempel hedersrelaterad problematik på nya sätt. Genom kunskap om pojkars uppfattningar blir det därmed möjligt att tackla dessa frågor och befintlig problematik från olika, och nya, utgångspunkter.

Det tredje temat som analyseras i uppsatsen handlar om att upprätthålla familjens heder. Materialet visar, i likhet med Schlytter (2004) att pojkar har större frihet än flickor, men samtidigt är de

begränsade i den mening att de ska ansvara för att bevara familjens heder och återupprätta den om något skulle inträffa som *fläckar ner* hedern. Denna kunskap kan bidra till att människor som jobbar med barn, uppmärksammar att ovanstående frågor är vanligt förekommande bland ungdomar, i synnerhet bland unga pojkar. Genom att veta att unga pojkar kan uppfatta att de har ett stort ansvar att upprätthålla familjens heder, kan till exempel skolor, jobba med att lätta på pojkarnas börda. Vidare kan man jobba med det faktum att pojkar har större frihet än flickor och därmed arbeta för att utbilda och uppmärksamma unga människor om att pojkar och flickor ska ha samma frihet.

I studien medverkar, som tidigare nämns, pojkar med olika bakgrunder och olika nationaliteter. Trots detta har pojkarna haft liknande uppfattningar om studiens frågeställningar. Utifrån studiens resultat visar detta på att heder finns i alla kulturer. Det visar vidare på att unga pojkars uppfattningar om heder och hederskulturer är starkt kopplade till patriarkat och starka könsroller, oberoende av pojkarnas nationalitet. En intressant fråga hur kommer det sig att pojkar inom olika kulturer uppfattar att de har olika förväntningar och ansvarsområden än flickor? Handlar det om att pojkar och flickor uppfostras på olika sätt, och varför i sådana fall?

En intressant fortsättning för vidare forskning kan vara att göra en jämförande studie mellan unga pojkar och äldre män från en tidigare generation med syftet att se huruvida det finns en skillnad i uppfattningarna mellan pojkar och äldre män. En intressant vinkel av den nämnda studien kan undersöka om pojkars ansvar går i ”arv”, från farfar till pappa och sedan till barnbarn. Möjliga frågor kan beröra huruvida uppfattningar om heder och hederskulturen, samt frågor om ansvar och könsroller bottnar i en fråga om socialisering eller har en annan orsak.

En annan intressant fortsättning på denna studie skulle kunna vara en fördjupning i hur pojkar som uppger sig leva i olika hederskulturer uppfattar sina roller och om hur dessa roller inkorporeras i den egna identiteten. Påverkas den egna identiteten av de olika rollerna som en person mer eller mindre måste inta för att göra ett tillfredställande framträdande för publiken? En annan fråga är vad som händer när den egna identiteten och de roller en person tar på sig krockar? Hur väljer personen vilket som är bäst, står valet mellan att tvingas agera på ett visst sätt och vara inkluderad eller gå emot normerna och därmed bli utstött och exkluderad från gruppen?

Referenser

- Al-Baldawi, R. (2013) Migration och familjestruktur i Ahmadi, N. (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber AB i samarbete med Statens Institutionsstyrelse (SiS)
- Backman, J. (2008) *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Blennberger, E. (2006) Etik för socialt arbete i: Meeuwisse, A., Sunesson, S. & Swärd, H. (red.), *Socialt arbete - en grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur
- Borevi, K. & Strömblad, P. (2004) Kategorisering och integration – en introduktion i Borevi, K. & Strömblad, P. (red.) *SOU 2004:48 Kategorisering och integration*. Stockholm: Fritzes förlag
- Brnic, A. (2004) På tal om invandrare, integration och svenskhet i Borevi, K. & Strömblad, P. (red.) *SOU 2004:48 Kategorisering och Integration*. Stockholm: Fritzes förlag
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder* Malmö: Liber AB
- Cihangir, S. (2013). Gender specific honor codes and cultural change. *Group Processes & Intergroup Relations*, ss. 319–333
- Darvishpour, M. (2010). Mannens maktförlust vid migrationen- en del i ”hedersförtryck” och konflikter inom invandrade familjer. I Hansson, M. (red.) *Perspektiv på manlighet och heder*. Stockholm: Gothia Förlag AB
- Datainspektinen, (2014) *Personuppgiftslagen*
<http://www.datainspektionen.se/lagar-och-regler/personuppgiftslagen/forskning/>
Hämtningstillfälle: 2014-07-19
- Ghadimi, M (2007) Om kravet på oskuld. En studie av flickors respektive pojkars föreställningar. *Socialvetenskaplig tidskrift 1* ss. 20-46
- Goffman, E.(2007) *Jaget och maskerna – En studie i vardagens dramatik*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag
- Goffman, E. (1963) *Stigma – notes on the management of the spoiled identity*. New York: Simon & Schuster, Inc
- Guerra, V. M., Giner-Sorolla, R., & Vasiljevic, M. (2013). The importance of honor concerns across eight countries. *Group Processes & Intergroup Relations*, ss. 298–318

Helkama, K., Verkasalo, M., Myyry, L., Silfver, M., Niit, T., Manganelli, A.-M., & Stetsenko, A. (2013). Honor as a value in Finland, Estonia, Italy, Russia, and Switzerland. *Group Processes & Intergroup Relations*, ss. 279–297

Högdin, S. (2007) *Utbildning på (o)lika villkor – om kön och etnisk bakgrund i grundskolan*. Rapport i socialt arbete nr 120. Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete

Kay, A (2012) Reasoning about family honour among two generations of Hindu Indian- Americans i *Journal of Moral Education*, ss. 79–98

Limbach, G (2006) *Folkloristiska arkivet. Arkivguide*. Åbo: Åbo Akademi

Länstyrelsens rapport 2004:16 Nationell rapport om skyddat boende
[http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2004/Skyd datboende2004.pdf](http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2004/Skyd%20datboende2004.pdf)
Hämtningstillfälle: 2014-02-25

Mosquera Rodriguez, P. M. (2013) In the name of honor: on virtue, reputation and violence. *Group processes and intregroup relations*, ss. 271-278

Mosquera Rodriguez, P. M & Tan, L X. & Saleem, F. (2014) Shared burdens, personal costs on the emotional and social consequences of family honor i *Journal of CrossCultural Psychology*, ss. 400–416

NCK 2010:1. Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps- och forskningöversikt
Uppsala Universitet: Nationellt Centrum för Kvinnofrid
<http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/Publikationer/Sök+publikationer/?id=145&librisId=&swepubId> Hämtningstillfälle: 2014-02-18

Olsson, H. & Sörensen, S. (2007) ”*Forskningsprocessen: Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*”. Stockholm: Liber AB.

Osterman, L. & Brown, R (2011). Culture and violence against the self. *Personality and Social Psychology Bulletin*, ss. 1611-1623

Persson, A. (2012) *Ritualisering och sårbarhet- ansikte mot ansikte med Goffmans perspektiv på social interaktion*. Malmö: Liber AB

Petersson, B. & Hellström, A. (2004) Stereotyper i vardagen – bilder av de “främmande” i Borevi, K. & Strömblad, P. (red.) *SOU 2004:48 Kategorisering och integration*. Stockholm: Fritzes förlag

Reddy, R. (2008) Gender, Culture and the law: approaches to 'Honour crimes' in the UK. *Feminist Legal Studies*, ss. 305-321

Rexvid, D. & Schlytter, A. (2012) Heroes, hymen and honour: A study of the character of attitude change among male youth with their root in an honour-based context. *Review of European Studies*, ss. 22-23

Schlytter, A. (2008) *Rätten att själv få välja – arrangerade äktenskap, kön och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Schlytter, A., Högdin, S., Ghadimi, M., Backlund, Å. & Rexvid, D. (2009) *Oskuld och heder: en undersökning av flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholm stad – omfattning och karaktär*. Stockholms Universitet: Institutionen för socialt arbete

Schlytter, A. (2010) Hedersrelaterade värderingar och normer i svensk kontext i Singer A, Jänterä-Jareborg M & Schlytter A (red.) *Familj, religion, rätt – med Sverige och Turkiet som exempel*. Uppsala: Iustus Förlag AB

Somech, Lior Y. & Elizur, Y. (2009) Adherence to Honor Code Mediates the prediction of Adolescent Boys' Conduct Problems by Callousness and Socioeconomic Status. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, ss. 606–618

SOU 2010:84 *Hedersrelaterat problematik i skolan - en kunskaps och forskningsöversikt*. Stockholm: Fritzes Förlag

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/15/77/93/feb636d3.pdf>

Hämtningstillfälle: 2014-01-29

Styrker, S. & Burke, P.J (2000) The Past, Present and Future of an Identity Theory, *Social Psychology Quarterly*, ss. 284-297

Wibeck, V. (2000). *Fokusgrupper – Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

Wikan, U. (2004). *En fråga om heder*. Stockholm: Ordfront

Bilaga

Intervjuguide:

- Hur definierar ni heder? Hur tolkar ni det?
 - Vad tycker ni om ordet heder? Är det bra eller dåligt?
 - Ska en person ha heder eller inte?
 - Kan ni ge ett exempel på en person som har heder?
- Har ni hört talas om hederskulturer?
- Vad innebär hederskulturer tycker ni?
 - Vad innebär det att leva i en hederskultur? o Kan ni ge ett exempel? o Är det bra eller dåligt?
- Känner ni att ni lever i en hederskultur?
- Har pojkar som lever i hederskulturer begränsningar inom områdena:
 - Skola?
 - Fritid?
 - Hemmet?
- Finns det förväntningar på pojkar inom hederskulturer?
 - Vilka är dessa, utveckla?
 - Om ja, gäller samma sak för flickor?
- (Har de samma möjligheter?)
 - Hur ser maktfördelningen ut i familjer som lever i hederskulturer?
 - Är det någon som har mer makt?
 - Vilken betydelse har det för personen som har minst makt?
 - Får pojkar och flickor ta lika mycket ansvar?
 - Vilka är det som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck?
 - *Eventuell följdfråga:* Är det bara flickor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, eller utsätts även pojkar för det, tror ni?

- Är det något ni vill lägga till, något som vi inte har tagit upp?